

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ คือ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

1.1 การบริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา

1.2 หลักสูตรและความสำคัญของหลักสูตร

1.3 การบริหารหลักสูตร

1.4 ความหมาย แนวคิดพื้นฐาน และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐาน

1.5 องค์ประกอบของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.7 การดำเนินการ โครงการนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปีงบประมาณ 2544 – 2545

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยในประเทศ

2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1. การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนมีภารกิจที่ต้องปฏิบัติ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน 4 ภารกิจ คือ (นพพงษ์ บุญจิตรากุล.2534 :18)

1. การให้โอกาสทางการศึกษาและปรับปรุงการศึกษาในโรงเรียนหรือการบริหารทางวิชาการ
2. บริหารงานบุคลากรในโรงเรียน
3. บริหารที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและการประชาสัมพันธ์โรงเรียน
4. การบริหารกิจการนักเรียน

ปิยะดา พูนทจักร์ (2542 : 103) ได้ให้ความหมายของการบริหารโรงเรียนว่า หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อบริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม ให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยมีหลักการในการบริหารงานโรงเรียน ดังนี้

1. จัดโรงเรียนให้เหมาะสมกับปรัชญา วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษา ซึ่งทุกคนต้องเข้าใจและยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติงานในโรงเรียนร่วมกัน
2. วางนโยบายการบริหารงาน ให้สอดคล้องกับปรัชญา วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษา โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงาน
3. วางแผนงานและโครงการบริหารงานโรงเรียน โดยยึดถือหลักประชาธิปไตย
4. กำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรแต่ละคนแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน
5. การดำเนินงานต้องดำเนินการอย่างระมัดระวังและเหมาะสมกับภารกิจนั้นๆ
6. มีการเตรียมพร้อมสำหรับเหตุการณ์พิเศษที่อาจเกิดขึ้น โดยไม่ได้คาดหวัง และมีความพร้อมที่จะแก้ไข
7. มีการประเมินผลงานและติดตามงาน/โครงการต่างๆ ในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง
8. มีการแบ่งสายงานอย่างชัดเจนเพื่อให้ร่วมกันรับผิดชอบและเป็นการกระจายงานให้แก่บุคลากร
9. มีการส่งเสริมให้มีการพัฒนานักเรียนและช่วยเหลือนักเรียนให้มีพัฒนาการทั้งทางด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคมและร่างกาย
10. การบริหารงานวิชาการให้มีการบูรณาการรายวิชาต่างๆ ให้ประสานกลมกลืนกัน

กรมสามัญศึกษา ได้จัดทำเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัด ทั้งด้าน ปริมาณและคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหาร โรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ภารกิจ/งาน 7 ด้าน ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา.2539 :คำชี้แจง)

1. การบริหารงานทั่วไป มีภารกิจหลักคือ การวางแผนปฏิบัติการของโรงเรียน การจัด องค์การการจัดระบบสารสนเทศ การบริหารงานบุคคล การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์
2. งานธุรการ มีภารกิจหลักคือ การวางแผนงานธุรการ การบริหารงานธุรการ การบริหารงานสารบรรณ การบริหารงานการเงินและบัญชี การบริหารงานพัสดุ การบริหาร งานทะเบียนและสถิติข้าราชการและลูกจ้าง รวมทั้งการประเมินผลงานธุรการ
3. งานวิชาการ มีภารกิจหลักคือ การวางแผนงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ การวัดผล และ ประเมินผลการเรียน งานทะเบียนนักเรียน และการประเมินผลการจัดงานวิชาการ
4. งานปกครองนักเรียน มีภารกิจหลักคือ การวางแผนงานปกครองนักเรียน การบริหาร งานปกครองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย งานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม งานป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตย ในโรงเรียนและการประเมินผลงานปกครองนักเรียน
5. งานบริการ มีภารกิจหลักคือ การวางแผนงานบริการ การบริหารงานบริการ การจัดบริการด้านสาธารณูปโภค การจัดบริการน้ำดื่ม น้ำใช้ การจัดบริการด้านโภชนาการ การจัดบริการสุขภาพและอนามัย การจัดบริการห้องสมุด การจัดบริการ โสตทัศนูปกรณ์ การ จัด บริการแนะแนว การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษาและการประเมินผลงานบริการ
6. งานโรงเรียนกับชุมชน มีภารกิจหลักคือ การวางแผนสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน การให้บริการชุมชน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน และการประเมินผลงาน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
7. งานบริหารอาคารสถานที่ มีภารกิจหลักคือ การบริหารบริเวณ โรงเรียน การบริหาร อาคารเรียนและอาคารประกอบ ตลอดจนการบริหารห้องปฏิบัติการพิเศษต่างๆ

จากที่ได้กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า การบริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง การที่ ผู้บริหารและครู รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ร่วมกันดำเนินการกิจต่างๆของโรงเรียน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ จึงนับเป็นกระบวนการที่มี

ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อคุณภาพของการจัดการศึกษาและคุณภาพของประชากรของประเทศ ดังที่ ประเวศ วะสี (2539 :15) ที่กล่าวว่า ระบบการบริหารจัดการที่มีความบกพร่อง เป็นต้นเหตุของความอ่อนแอของการศึกษาไทย

2. หลักสูตรและความสำคัญของหลักสูตร

ความหมาย

โดยรากศัพท์ คำว่า “หลักสูตร” มีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Curriculum” ซึ่งมาจากภาษาละตินว่า “Currere” มีความหมายว่า “The course to run” หมายถึงเส้นทางที่จะต้องวิ่งไปหรือเส้นทางที่จะต้องแข่งขัน หรือ “ลู่วิ่ง” (Track) (สุจิตรา จงอยู่สุข. 2542 : 13) ในทางการศึกษา ได้นำคำว่า “หลักสูตร” มาใช้ในความหมายที่หลากหลาย ทำให้คำนิยามของหลักสูตรมีความแตกต่างกันออกไป บางความหมายมีลักษณะครอบคลุมและกว้างขวาง บางความหมายก็มีลักษณะขอบเขตที่แคบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของการจัดการศึกษา โอกาส เจตนา ประสพการณ์และทักษะของผู้ใช้แต่ละระดับดังตัวอย่างคำนิยามของนักวิชาการ ดังต่อไปนี้

ธำรง บัวศรี (2542 : 7) กล่าวว่า หลักสูตรคือแผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหา กิจกรรม และมวลประสพการณ์ ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่กำหนดไว้

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545 : 39) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง กลุ่มวิชา แผนหรือแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถจัดการเรียนรู้และประสพการณ์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 25) สรุปว่า หลักสูตรมีความหมาย 3 ประการดังนี้

1. หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการและการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามที่มุ่งหมายไว้
2. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษา โดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ (Process) ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ผลผลิต (Output) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จทางการศึกษา เป็นต้น

3. หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งจะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

เฮนเซน (Hensen, 1995 : 8 อ้างจาก รุจิร ภู่อาระ 2545 : 4) ได้นำคำนิยามของหลักสูตรมาเปรียบเทียบกับเพื่อให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน ดังแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1 การจำแนกนิยามของหลักสูตร

จากความหมายของหลักสูตรที่กล่าวแล้ว แม้การให้คำนิยามของนักการศึกษาหรือนักวิชาการจะมีความแตกต่างกันในหลากหลายมุมมอง ตามทัศนะของแต่ละคนที่มีมองหลักสูตรในระดับที่แตกต่างกัน แต่ก็พอสรุปเป็นภาพรวมได้ว่า หลักสูตรหมายถึง โครงการศึกษา หรือ มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เกิดการพัฒนาตนเอง ตามความต้องการของผู้เรียนเหมาะสมกับวัยและสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละท้องถิ่นและประเทศชาติ ให้บรรลุตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ และต่างก็ยอมรับคำนิยามซึ่งกล่าวถึงหลักสูตรในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังนี้

1. หลักสูตรคือ สิ่งที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชาซึ่งประกอบด้วย เนื้อหาสาระที่ได้จัดเรียงลำดับความยากง่ายหรือเป็นขั้นตอนอย่างดีแล้ว
2. หลักสูตรประกอบด้วยประสบการณ์ทางการเรียนซึ่งได้วางแผนไว้เป็นการล่วงหน้าเพื่อมุ่งหวังให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ
3. หลักสูตรเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อให้ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่เด็กในโรงเรียน
4. หลักสูตรประกอบด้วยประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียน ซึ่งได้กระทำ ได้รับรู้ และได้ตอบสนองต่อการแนะนำทางของโรงเรียน

ความสำคัญของหลักสูตร

ธำรง บัวศรี (2542 : 10) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นเครื่องมือถ่ายทอดเจตนารมณ์หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติลงสู่การปฏิบัติ อาจกล่าวได้ว่าหลักสูตรคือสิ่งที่นำเอาความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษา ไปแปลงเป็นการกระทำขั้นพื้นฐานในโรงเรียน หรือสถานศึกษา ถ้าจะกล่าวได้ว่าหลักสูตรคือหัวใจของการศึกษาก็คงไม่ผิด เพราะถ้าปราศจากหลักสูตรแล้ว การศึกษาย่อมดำเนินไปไม่ได้ นอกจากนี้ยังมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน เพราะหลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลประสบการณ์แก่ผู้เรียน จึงมีความจำเป็นที่ครูจะต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ พร้อมทั้งช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในหลักสูตรด้วย

เวนและไรอัน (Wynne & Ryan, 1993 : 135 อ้างจาก รุจิรี ภู่อสาระ 2545 : 5) กล่าวว่า “สำหรับการศึกษาแล้ว หลักสูตรเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สุด”

สุจิตรา จงอยู่สุข (2542 : 16) สรุปว่า หลักสูตรมีความสำคัญดังนี้

1. หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติงานของครู เพราะ

หลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล ไว้เป็นแนวทาง

2. หลักสูตรเป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอนอันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาชาติ

3. หลักสูตรเป็นเอกสารของทางราชการ เป็นบัญญัติของรัฐบาล เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติตาม

4. หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอน ในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ และยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่ง ในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ทางการศึกษาของรัฐ ให้แก่สถานศึกษาด้วย

5. หลักสูตรเป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษา ที่จะอำนวยความสะดวก และควบคุมดูแล ติดตามผลให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลด้วย

6. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางในการส่งเสริม ความเจริญงอกงามและพัฒนาการ ของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

7. หลักสูตรจะกำหนดรูปลักษณ์และรูปร่างของสังคมในอนาคตได้ว่าจะเป็นไปได้ ในรูปใด

8. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤติ ที่จะป็นประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นการพัฒนากำลังคน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ และ สังคมของชาติที่ได้ผล

9. หลักสูตรจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือ ของ การพัฒนาคน ประเทศใดจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ทันทต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง บ่อมได้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพสูง

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 23-24) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่า มีความสำคัญดังนี้

1. หลักสูตรและการสอน ทำให้การศึกษาคำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้
2. หลักสูตร ทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตามเป้าหมาย
3. หลักสูตร เปรียบเหมือนแบบแปลนการจัดการเรียนการสอน

ในหลักสูตรจะแสดงให้เห็นว่า หลักสูตรมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการอะไรบ้าง จะใช้อะไร

เป็นวัตถุประสงค์ จะสอนอย่างไร จัดเตรียมการสอนอย่างไรเพื่อช่วยในด้านการเรียนการสอน หลักสูตรจึงมีความสำคัญ เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครูที่จะจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ทักษะ ความประพฤตินี้มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ นอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นแนวทางซึ่งนำไปสู่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร ได้เข้าใจในกระบวนการใช้หลักสูตร ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา จะได้เห็นแนวทางในการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรว่าจะจัดและบริหารหลักสูตรอย่างไร จึงจะเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรบ้างที่จะทำให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร จะได้ทราบว่าควรจัดประสบการณ์อะไร จะสอนอย่างไร ทำไมจึงต้องสอนวิธีนั้น การเรียนจะได้ผลอย่างไร รวมทั้งจะประเมินผลและวัดผลอย่างไร
3. นักเรียน จะได้ทราบว่าควรเรียนอะไร และคาดหวังผลจากการเรียนอย่างไรบ้าง
4. สถานประกอบการและสังคม จะได้ทราบว่าผู้สำเร็จการศึกษาที่มีคุณลักษณะอย่างไร มีความรู้ความสามารถ มีคุณภาพตามที่ต้องการหรือไม่

3. การบริหารหลักสูตร

การบริหารหลักสูตร เป็นกิจกรรมหนึ่งในการบริหารงานด้านวิชาการ และเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรจากหลายฝ่ายช่วยกัน เพื่อที่จะทำให้กิจกรรมการใช้หลักสูตรในโรงเรียนประสบผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร กิจกรรมที่ถือว่าเป็นงานบริหารหลักสูตร มีดังนี้คือ การจัดการเรียนการสอน การสนับสนุนการเรียนการสอน และการพัฒนาบุคลากร (พัฒนา เหล่าวิศาลสุวรรณ, 2534 :161) ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 43) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตร หมายถึงกระบวนการบริหารงานการใช้หลักสูตร แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมการหลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรและการประเมินผลหลักสูตร สันต์ ธรรมบำรุง (2527 : 157 – 159) กล่าวไว้ว่า การบริหารหลักสูตรเป็นการบริหารงานทางด้านวิชาการ หรือการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งเปรียบเสมือนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด

ในการบริหารหลักสูตรนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่นี้ในโรงเรียนส่วนใหญ่จะได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการและหัวหน้าสายวิชา บุคคลเหล่านี้ จะทำงานร่วมกับครูโดยการทำงานร่วมกัน กระตุ้นช่วยเหลือ แนะนำให้กำลังใจ ควบคุม ดูแล สนับสนุน ประสานงาน ให้ครูทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในด้านการสอน และได้กล่าวเพิ่มเติมว่าการบริหารหลักสูตร เป็นงานที่เกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้หรืองานด้านบริหาร วิชาการเกี่ยวกับการเรียนการสอน การทำประมวลการสอน การทำโครงการสอน การทำแผน การสอน การทำคู่มือครู การใช้แบบเรียน การใช้หนังสืออ่านประกอบ การใช้เอกสารหลักสูตร การวัดผล การบริการด้านเครื่องช่วยสอน บริการด้านห้องสมุด การแนะนำงานต่างๆ เหล่านี้ จะช่วยในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้ที่ทำหน้าที่ครูใหญ่ จะต้องมีความเข้าใจในการบริหารหลักสูตร คือ ต้องเข้าใจถึงครูผู้สอน แต่ละคนว่า ควรจะให้สอนระดับใด มีความสามารถด้านใด เข้าใจหลักสูตรอย่างถึงแก่นแท้ว่า มีจุดหมาย มีโครงสร้าง มีหลักการ มีการวัดผลประเมินผลและกระบวนการเรียนการสอน เป็นอย่างไรและหลักสูตรนั้น มีเนื้อหาสาระและวิชาอะไรที่เป็นองค์ประกอบบ้าง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การบริหารหลักสูตรหมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรม ที่บุคคลร่วมมือกันดำเนินการ ในการนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ ตามจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

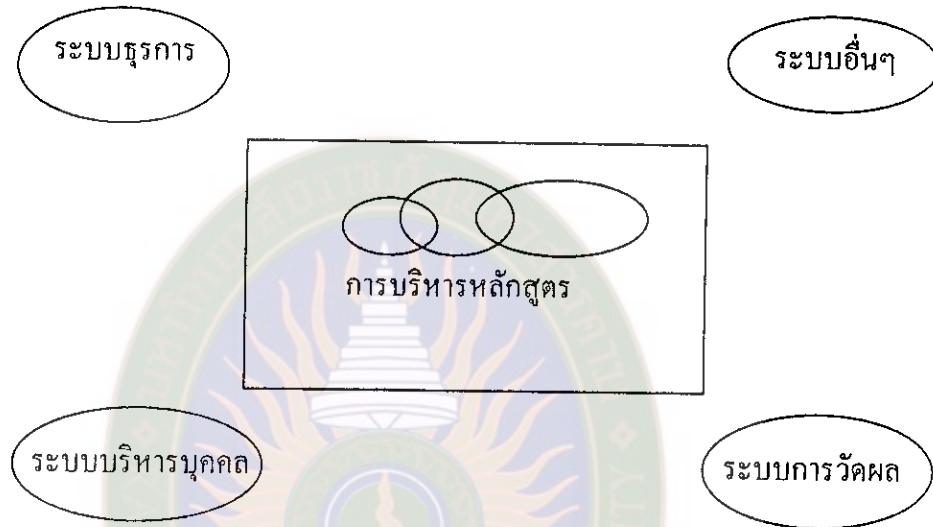
กระบวนการบริหารหลักสูตร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 :43) ได้กำหนดกระบวนการบริหารหลักสูตรไว้เป็น 3 ขั้นตอน คือ

- 1.ขั้นเตรียมการหลักสูตร เป็นการวางแผนใช้หลักสูตร
- 2.ขั้นดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปใช้
- 3.ขั้นการประเมินผลตามหลักสูตร เป็นการประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้

กรมสามัญศึกษา (2536 : 47) ได้กำหนดกระบวนการบริหารหลักสูตรไว้ 3 ขั้นตอนคือ การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนการดำเนินการใช้หลักสูตรของโรงเรียน และการประเมินผลการใช้หลักสูตร ซึ่งองค์ประกอบทั้งสามส่วนนี้จะต้องประสานสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม

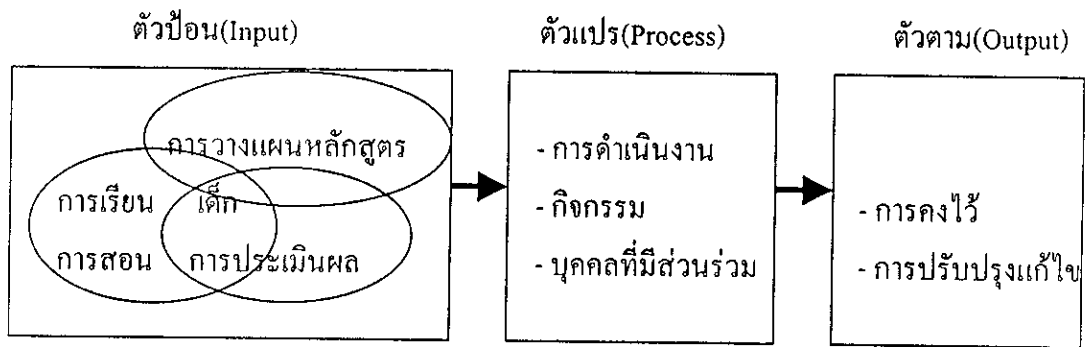
สันต์ ธรรมบำรุง (2527 : 158) กระบวนการบริหารหลักสูตร มีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ การวางแผนหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลหลักสูตร และได้นำเสนอแนวทางในการบริหารหลักสูตรไว้ว่า การบริหารหลักสูตรจะได้ผลเพียงใดนั้นจะต้องมีองค์ประกอบอื่นที่ช่วยสนับสนุนให้เป็นระบบขึ้นมา เช่น ระบบการวัดผล ระบบบริหารบุคคล ระบบธุรการและระบบอื่นๆ ดังแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 2 การมองหลักสูตรอย่างเป็นระบบ
ที่มา : สันต์ ธรรมบำรุง (2527 : 157)

การบริหารหลักสูตร จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ 3 ส่วน คือ การวางแผนหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และ การประเมินผลหลักสูตร

การบริหารหลักสูตรในแง่ของระบบ มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ตัวป้อน ตัวแปร ตัวตาม ดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 การบริหารหลักสูตรในแง่ของระบบ

จากแผนภูมิที่ 3 นี้แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบของหลักสูตรเป็นระบบ และเป็นขั้นตอน ที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกัน คือ

ขั้นที่ 1 ตัวป้อน (Input) ที่ป้อนเข้าไปมี 3 ส่วน

- 1.1 การวางแผนหลักสูตร
- 1.2 การเรียนการสอนตามหลักสูตร
- 1.3 การประเมินหลักสูตร

องค์ประกอบ 3 ส่วนแรก จะต้องคำนึงถึงผู้เรียนหรือเด็กเป็นศูนย์กลาง

ขั้นที่ 2 กระบวนการหรือตัวแปร (Process) มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการคือ

- 2.1 การดำเนินงาน
- 2.2 กิจกรรม
- 2.3 บุคคลที่มีส่วนร่วมในหลักสูตร

ขั้นตอนที่สองนี้ เป็นการนำหลักสูตรออกไปปฏิบัติและขยายขั้นที่หนึ่งให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 3 ผลผลิตหรือตัวตาม (Output) ผลของหลักสูตรจะออกมาใน 2 รูปแบบ คือ

3.1 รูปแบบที่พึงประสงค์ที่เป็นส่วนดีของหลักสูตร เช่น ความมุ่งหมายสอดคล้องกับเนื้อหา สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เป็นต้น ในส่วนนี้จะต้องคงไว้ในหลักสูตร

3.2 รูปแบบที่ไม่พึงประสงค์ จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขใหม่ ให้เหมาะสมต่อไป

ในการบริหารหลักสูตรหรือการบริหารด้านวิชาการ นอกจากจะเกี่ยวข้องกับ การนำหลักสูตรไปใช้แล้ว ยังเป็นการบริหารงานด้านอื่นที่มีส่วนช่วยส่งเสริมงานด้านวิชาการ ที่นอกเหนือจากประมวลการสอน โครงการสอน แผนการสอน แบบเรียน คู่มือครู และ

ยังเกี่ยวข้องกับการจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าชั้น การจัดนักเรียนเข้าชั้น การจัดทำตารางสอน ซึ่งงานเหล่านี้เกี่ยวข้องโดยตรงและสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งถือว่าเป็นการบริหารหลักสูตร บุคคลที่ทำให้การบริหารหลักสูตรประสบผลสำเร็จในระดับโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน

จากทัศนะที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า กระบวนการบริหารหลักสูตร หมายถึง กระบวนการในการนำหลักสูตรไปใช้ ประกอบด้วย การเตรียมการหรือการวางแผน การดำเนินการใช้หลักสูตรและการประเมินผลการใช้หลักสูตร ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละ ขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมการหรือการวางแผน

หมายถึง การวางแผนก่อนดำเนินการบริหารหลักสูตรอย่างเป็นระบบ จำเป็นที่ต้องจัดให้มีขึ้น ซึ่ง ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 44 – 47) ได้นำเสนอแนวทางไว้ดังนี้

1.1 การตรวจสอบหลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้ เพื่อปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน

1.2 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร เพื่อให้เกิดการยอมรับและมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพราะการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร มีผลต่อการบริหารหลักสูตร บุคคลและส่วนประกอบอื่นๆอีกหลายอย่าง

1.3 การเตรียมความพร้อม การดำเนินการใช้หลักสูตรจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับสภาพการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆของโรงเรียนเป็นสำคัญ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 45) ได้เสนอแนวทางในการเตรียมความพร้อมในด้านต่อไปนี้

1.3.1 ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูผู้สอน นักการแนะแนวการศึกษา และผู้บริหารระดับต่างๆ

1.3.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน งบประมาณ อาคารสถานที่ ห้องสมุดหรือแหล่งเรียนรู้และสถานที่ฝึกงาน

1.4 การจัดทำโครงการสอนหรือแผนการสอน

1.5 การตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียน

1.6 การตรวจสอบการยอมรับจากสังคม

1.7 การจัดโครงสร้างของหน่วยงาน

2. ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร (Curriculum Implementation)

สมิทร คุณานุกร (2518 : 131) ได้กล่าวถึงความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ว่าเป็นการรวมกิจกรรม 3 ประเภท คือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน หมายถึง การตีความหมายและการกำหนดรายละเอียดของหลักสูตร สิ่งที่ผู้นำหลักสูตรไปใช้ต้องตีความหมายคือ ความมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งจะจัดอยู่ในรูปของเอกสาร เอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ คู่มือครู โครงการสอน ประมวลการสอน บันทึกการสอน เป็นต้น
2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน หมายถึง การที่ผู้บริหารได้จัดให้มีปัจจัยด้านต่าง ๆ ตลอดจนจัดสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้เหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ การคำนึงถึงขนาดของห้องเรียน จำนวนนักเรียน ห้องสมุด การจัดตารางสอน การจัดครูเข้าสอน แบบเรียนต่าง ๆ เป็นต้น
3. การสอนของครู หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่สอนของครู ซึ่งครูเป็นตัวจักรสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ โดยการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร ส่วนผู้บริหารมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสอนของครูคือ การให้ความรู้ คำแนะนำ ให้ความสะดวกและการให้กำลังใจแก่ครู เพื่อให้การสอนของครูและการเรียนของนักเรียน บังเกิดผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร

พัฒนา เหล่าวิศาลสุวรรณ (2534 : 75) การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูนำเอาโครงการของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มไปปฏิบัติให้เกิดผล

โบแชมป์ (Beauchamp : อ้างจาก สุจิตรา จงอยู่สุข. 2542 : 329) ได้กล่าวถึงความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) ไว้ในหนังสือ Curriculum Theory ว่า หมายถึงการนำหลักสูตรไปปฏิบัติโดยประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญที่สุด คือการแปลงหลักสูตรสู่การสอน การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ครูได้มีพัฒนา การเรียนการสอน

จากความหมายดังที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การนำหลักสูตรไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตรที่วางไว้ โดยการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

ความสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้

กระบวนการในการสร้างหลักสูตรหรือการพัฒนาหลักสูตร ที่ถือว่าเสร็จสมบูรณ์ คือองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรทั้ง 4 ส่วนคือ จุดหมาย เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ในขั้นตอนต่อไปที่ถือว่าสำคัญที่สุดคือ การนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลตามจุดหมายของหลักสูตร แม้ว่าหลักสูตรจะจัดสร้างหรือพัฒนาขึ้นมาอย่างดีเพียงใดก็ตาม หากนำหลักสูตรไปใช้ไม่ถูกต้อง ก็ย่อมไม่เกิดประโยชน์อะไร ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้จึงต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้เสียก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้

งานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

สัจด์ อุทรานันท์ (2527 : 262) ได้กล่าวถึงงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรว่า มีงานหลักอยู่ 3 ลักษณะ คือ

1. งานบริหารและบริการหลักสูตร
 2. งานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร
 3. งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร
- งานหลักดังกล่าวมีขอบเขต ดังต่อไปนี้

1. งานบริหารและบริการหลักสูตร

1.1 งานเตรียมบุคลากรผู้ใช้หลักสูตร เป็นการเตรียมบุคลากรเพื่อให้มีความเข้าใจถึงจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรที่ได้จัดทำขึ้น การเตรียมบุคลากร เพื่อการใช้หลักสูตรนั้นทำได้หลายวิธีเช่น วิธีการประชุมชี้แจง การฝึกอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การประชุมสัมมนา ตลอดจนการเผยแพร่ทางเอกสาร

1.2 การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร การจัดครูเข้าสอนจำเป็นต้องคำนึงถึง ความรู้ความสามารถ ตลอดจนความสมัครใจของครูแต่ละคน ทั้งนี้เพื่อจะให้ผู้ใช้หลักสูตร มีโอกาสได้ใช้ศักยภาพของแต่ละคนให้เป็นประโยชน์ต่อการใช้หลักสูตรให้มากที่สุด

1.3 การบริหารและการบริการวัสดุหลักสูตร ได้แก่ เอกสารหลักสูตร และ

สื่อการเรียนการสอนทุกชนิดที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ความสะดวกและช่วยเหลือครูให้สามารถใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นภารกิจของฝ่ายบริหารซึ่งมีหน้าที่โดยตรงที่จะต้อง ดำเนินการ จัดหาวัสดุ หลักสูตร ให้แก่ผู้ใช้อย่างทั่วถึงและทันการ

1.4 การบริหารหลักสูตรภายในโรงเรียนได้แก่ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่ผู้ใช้หลักสูตร เช่น การบริการห้องสอนวิชาเฉพาะ บริการห้องสมุด สื่อการเรียนการสอน เครื่องมือในการวัดผลและประเมินผล และบริการแนะแนว ตลอดจนการจัดทำหรือจัดหาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการใช้หลักสูตร

2. การดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร

2.1 การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชนและท้องถิ่น หมายถึง การพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชนใน ท้องถิ่น และสามารถสนองความต้องการของผู้เรียน

2.2 การจัดทำแผนการสอน การจัดทำแผนการสอนเป็นการขยายสาระเนื้อหาจากหลักสูตรเพื่อไปสู่การสอน โดยการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้อย่างชัดเจนจนสามารถนำไปปฏิบัติได้

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ในแผนการสอนแต่ละครั้งเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายดังกล่าว

2.4 การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน ครูผู้สอนพึงตระหนักว่าเป็นงานที่สำคัญงานหนึ่งเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร เพราะเป็นเครื่องชี้วัดได้ว่าการเรียนการสอนนั้นสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใด ครูจึงต้องศึกษาให้เข้าใจเพื่อนำมาปฏิบัติได้ถูกต้อง

3. งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

3.1 การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร ในระหว่างการปฏิบัติการสอนหรือการใช้หลักสูตร ฝ่ายบริหารควรจัดตั้งผู้รับผิดชอบในการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร และในขณะเดียวกันควรจะได้ติดตามผลของการใช้หลักสูตร หากมีปัญหาหรือข้อขัดข้องจะได้ให้คำแนะนำและแก้ไขได้ทันการ

3.2 จัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ซึ่งงานนี้ เป็นวิธีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้ใช้หลักสูตร สามารถดำเนินการใช้หลักสูตร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อคิดในการนำหลักสูตรไปใช้

ในกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ให้ได้ผลดีนั้น จะต้องคำนึงถึงหลักการต่าง ๆ ดังนี้ (วิชัย ดิสสระ. 2530 : 163)

1. เป็นกระบวนการต่อเนื่องทั้งระยะสั้นและระยะยาว ต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างดี
2. ต้องมีการปรับปรุงตลอดเวลาของการใช้หลักสูตร
3. เป็นกระบวนการที่มีการพัฒนาการเจริญเติบโตทางด้านวิชาชีพครู
4. ต้องเป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างกระฉับกระเฉงและชัดเจน ต้องให้ผู้ใช้หลักสูตร รู้จักสื่อต่าง ๆ ของหลักสูตร ผลที่จะเกิดขึ้นกับวิธีการใช้หลักสูตรและความรู้สึกนึกคิดของเพื่อน ๆ หรือครูที่อาจจะมีความต้องการนำหลักสูตรไปใช้
5. ต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรในระดับต่าง ๆ และมีหน่วยงานพร้อมจะให้ความช่วยเหลือในด้านเทคนิควิธีต่าง ๆ
6. หากมีปัญหาต้องมีการวางแผนแก้ปัญหาในระดับกลุ่ม โรงเรียนเพื่อช่วยกันแก้ปัญหา
7. การแนะนำในการปฏิบัติต้องคำนึงถึงหลักการ เหตุผลของการเปลี่ยนแปลงให้ชัดเจน และควรมีการติดตามผลเป็นระยะ ๆ
8. การสร้างแผนงานที่จะนำหลักสูตรไปใช้นั้น ถือว่าเป็นปัญหาที่จะต้องหาทางปรับปรุงแก้ไข ซึ่งต้องอาศัยการเรียนรู้วิธีการวางแผนและต้องใช้เวลาพอสมควร
9. บางครั้งผลงานที่กระทำไปอาจไม่ส่งผลกลับ 100 เปอร์เซ็นต์ แต่ต้องพิจารณาถึงความก้าวหน้าและประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งจะทำให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติ
10. จุดมุ่งหมายของการนำไปใช้จริง ๆ นั้น ต้องการจะส่งเสริมประสิทธิภาพของโรงเรียนและการเรียนการสอนของครูและนักเรียน

บทบาทของบุคลากรในการใช้หลักสูตร

ในการใช้หลักสูตรบุคลากรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการใช้หลักสูตร และควรมีบทบาทในการใช้หลักสูตรในลักษณะต่อไปนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน มีบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรดังนี้

- 1.1 ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่ใช้อยู่ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้
 - 1.2 จัดหาและให้บริการวัสดุหลักสูตร ตลอดจนจัดการเรียนการสอนให้แก่ครู ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนให้ผลิตสื่อต่าง ๆ เพื่อใช้ในการเรียนการสอนด้วย
 - 1.3 กำกับ นิเทศ และติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ
 - 1.4 พัฒนาครูเพื่อให้ใช้หลักสูตร ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการจัดให้เข้ารับการอบรมและการศึกษาคูงาน เป็นต้น
 - 1.5 ให้ขวัญและกำลังใจแก่ครู
 - 1.6 หน้าที่อื่น ๆ เช่น ให้คำแนะนำปรึกษาในการจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การจัดการรายงาน การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน การประชาสัมพันธ์ หลักสูตร ตลอดจนการประเมินผลหลักสูตรเพื่อปรับปรุงพัฒนาให้เหมาะสมและทันสมัย เป็นต้น
2. หัวหน้าหมวดวิชาหรือหัวหน้ากลุ่มสาระ มีบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริม การใช้หลักสูตร ดังต่อไปนี้
- 2.1 ศึกษารายละเอียดและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่เองรับผิดชอบ อย่างชัดเจน
 - 2.2 ช่วยวางแผนและจัดทำแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร ที่ตนเองรับผิดชอบ
 - 2.3 จัดหาวัสดุหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนและให้บริการแก่ครูคนอื่น ที่อยู่ภายในสายเดียวกัน
 - 2.4 ดำเนินการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเองอย่างสม่ำเสมอ
 - 2.5 ทำการประสานงานการใช้หลักสูตรกับหมวดวิชาอื่นหรือสาระการเรียนรู้ เพื่อให้การใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ครูผู้สอน ครูผู้สอนในฐานะเป็นผู้ใช้หลักสูตร โดยตรงมีส่วนที่จะช่วยสนับสนุน ให้การใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนมีประสิทธิภาพได้ดังนี้
- 3.1 ทำการศึกษาหลักสูตรเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่ตนเองใช้อยู่ อย่างชัดเจน
 - 3.2 ทำการปรับปรุงหลักสูตรที่กำลังใช้อยู่ให้มีความเหมาะสมกับสภาพและ ความต้องการของผู้เรียน

- 3.3 ทำการสอนให้ถูกต้อง สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร
 - 3.4 ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน
 - 3.5 ใช้วิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลายและนำมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
 - 3.6 ทำการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาผู้เรียน
4. บุคลากรอื่น ๆ เช่น บรรณารักษ์ ฝ่ายแนะแนว ฝ่ายวัดผล ฝ่ายธุรการ การเงิน ฯลฯ มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสูตร ดังนี้
- 4.1 ปฏิบัติหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบอย่างเต็มที่
 - 4.2 ให้ความช่วยเหลือหรือให้บริการแก่ครูอย่างเต็มที่

เมื่อบุคลากรทุกคนทุกฝ่ายที่กล่าวมา ปฏิบัติหน้าที่ให้สมบูรณ์ด้วยความรับผิดชอบอย่างสูง ปัญหาในการใช้หลักสูตรจะเกิดขึ้นน้อยที่สุด การใช้หลักสูตรจะมีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์ที่พอใจของทุกคนทุกฝ่าย

3. ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร

การประเมินผลการใช้หลักสูตร หมายถึงการกำหนดวิธีการและลำดับขั้นในการตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนอันเกิดจากการใช้หลักสูตรนั้นๆ การประเมินผลมีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาว่าเมื่อได้นำหลักสูตรไปใช้แล้ว มีผลตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อใช้ในการตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร (ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543 : 49)

กาญจนา कुमारักษ์ (2535 : 147) กล่าวว่า ข้อมูลย้อนกลับที่สะท้อนพัฒนาการและความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของการสอนและจุดหมายของหลักสูตรหรือไม่ การประเมินผลจึงเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่มีความสัมพันธ์กับจุดหมายของหลักสูตรและยังทำให้ผู้สอนได้รับทราบผลการสอนและวิธีสอนของตนว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด เพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนและปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

วิชัย ดิสสระ (2535 : 114) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายอยู่เพียงอย่างเดียวคือ การพิจารณาคุณค่าหรือค่านิยมของหลักสูตร แต่ผลของการประเมินนั้นมีบทบาทที่สำคัญ ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน บทบาทของการประเมินหลักสูตรมีผลต่อการหาผลสัมฤทธิ์และพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อทราบและนำผลไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานต่างๆ เพื่อหาระดับความสามารถของนักเรียนของตน

2. ประสิทธิภาพของหลักสูตร เป็นการพิจารณาว่าจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ นั้น เมื่อนำหลักสูตรไปใช้แล้วบรรลุตามจุดหมายหรือไม่อย่างไร จุดหมายนั้น ๆ เพียงตรงเหมาะสมกับระดับและกลุ่มนักเรียนที่เรียนหรือไม่ กระบวนการเรียนการสอน เนื้อหาวิชา ตลอดจนทั้งวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่เลือกสรรมานั้นมีประสิทธิภาพหรือไม่

3. การตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีที่สุด การประเมินหลักสูตรเป็นการช่วยให้ผู้บริหารสามารถพิจารณาหาทางเลือกที่ดีในการบริหารงาน ตลอดจนทั้งกิจกรรมและภารกิจต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ผลของการประเมินจะทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพของการบริหารงานว่ามีมากน้อยแค่ไหนอย่างไรการประเมินหลักสูตรมี 3 ลักษณะดังนี้ (วิชย ดิสสระ. 2535 : 116)

3.1 กระประเมินผลก่อนการดำเนินการ (Project Analysis) การประเมินผลก่อนการดำเนินการหมายถึง การประเมินหลักสูตรในช่วงเวลาที่ยังไม่ได้นำไปใช้ในโรงเรียน เป็นการพิจารณาวิเคราะห์ความสมเหตุสมผลหรือความเชื่อมั่นของสิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรกับความคิดที่น่าจะเป็น ว่ามีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับความเป็นจริงหรือไม่อย่างไร

3.2 การประเมินผลขณะดำเนินการ (Formative Evaluation) หมายถึง การประเมิน ในช่วงเวลาที่กำลังนำหลักสูตรที่ได้จากการวางแผนพัฒนาไปใช้ในโรงเรียน ต้องชี้คหลักการและเหตุผลในขั้นวางแผนพัฒนาหลักสูตรเป็นหลัก แล้วพิจารณาวิเคราะห์ว่าตัวหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่กำลังปฏิบัติอยู่นั้นเป็นอย่างไร เป้าหมายของการประเมินผล ขณะดำเนินการนี้ มุ่งที่จะช่วยให้นักพัฒนาหลักสูตรสามารถพิจารณาวิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนที่นำไปใช้ได้มีความสมเหตุสมผลกับหลักการและเหตุผลในขณะวางแผนหลักสูตรเป็นประการสำคัญ

3.3 การประเมินผลหลังการดำเนินการ (Summative Evaluation) การประเมินผลหลังการดำเนินการ หมายถึงการประเมินหลักสูตรในช่วงเวลาที่หลักสูตรได้นำไปใช้แล้ว หรือเป็นการประเมินผลจบ โครงการของหลักสูตรนั้น ๆ การประเมินหลักสูตรในช่วงจบโครงการนี้ ต้องวิเคราะห์หาผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการวางแผนพัฒนาหลักสูตรกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ กระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนและผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน การประเมินผล

หลังการดำเนินการและการประเมินผลขณะดำเนินการมีส่วนเกี่ยวข้องกันเป็นลูกโซ่จะแตกต่างกันก็เพียงแค่ ช่วงเวลาที่ทำการประเมินผลเท่านั้น การประเมินหลักสูตรหลังการดำเนินการส่วนมากจะอาศัยแบบสอบถามชนิดต่าง ๆ เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลของการเรียนของนักเรียน ความคิดเห็นของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ตลอดจนความคิดเห็นของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

กรมวิชาการ (2535 : 42) ได้เสนอแนะกิจกรรมที่ผู้บริหารต้องดำเนินการประเมินผลการใช้หลักสูตรในการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนดังนี้

1. สรุปผลการดำเนินการ งาน โครงการ ของกลุ่ม / ฝ่ายต่าง ๆ ในตอนสิ้นปีการศึกษา
2. การเผยแพร่ผลงานให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทราบ
3. การใช้ผลการดำเนินงานเพื่อวางแผนในปีต่อไป
4. กาดติดตามผลนักเรียนที่จบการศึกษา

ข้อคิดสำหรับการประเมินหลักสูตร (วิชัช คิสสระ. 2535 : 128)

การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการที่ยุ่งยากซับซ้อน ตลอดทั้งรูปแบบและวิธีการประเมินผลแตกต่างกันออกไปตามหลักการและเหตุผลของแต่ละรูปแบบ การประเมินหลักสูตรจะมีจุดมุ่งหมายและขั้นตอนของการปฏิบัติคล้ายกันดังนี้

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตร โดยตรวจสอบดูว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมานั้นสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ซึ่งเป็นระยะของการพัฒนาหลักสูตร และการประเมินผลตามลำดับดังนี้คือ

1.1 การประเมินผลจุดมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายที่สำคัญๆ ของหลักสูตร

1.2 การประเมินผลแต่ละระยะของการวางแผนงาน

1.3 การทดลองและการปรับปรุงวัสดุประกอบหลักสูตรและวิธีการสอนต่าง ๆ

1.4 การประเมินระยะทดลองต่าง ๆ

1.5 การประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรของกลุ่มใหญ่

1.6 การควบคุมคุณภาพของการใช้หลักสูตรทั่วไป

2. เพื่อวัดผลดูว่า การวางเค้าโครงและรูปแบบของหลักสูตร รวมทั้งวัสดุ ประกอบหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่ โดยแบ่งระยะ ของการประเมินดังนี้

- 2.1 ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา ตรวจสอบเสนอแนะให้ข้อมูลในการประเมินผล
- 2.2 กลวิธีการสังเกต การสอน เพื่อความเที่ยงตรงในการประเมินผล
- 2.3 ศึกษาแหล่งข้อมูลสำหรับการประเมินผล จากครู ผู้ปกครองและชุมชน
- 2.4 รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการประเมินผล

3. การประเมินผลจากตัวผู้เรียนเอง เพื่อตรวจสอบดูว่ามีลักษณะพึงประสงค์เป็นไป ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่เพียงไร สำหรับรูปแบบของการประเมินหลักสูตรนั้น จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบว่า รูปแบบใด เหมาะสมหรือไม่เพียงไร ทั้งนี้ต้องคำนึงถึง เรื่องต่อไปนี้

- 3.1 ธรรมชาติของสิ่งที่จะประเมิน
- 3.2 ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการประเมินผล
- 3.3 สถานการณ์และสิ่งแวดล้อมของหลักสูตรที่กำลังใช้อยู่
- 3.4 สิ่งที่จะช่วยตัดสินใจให้มองเห็นคุณค่าที่จะได้จากรูปแบบของการประเมินผล
- 3.5 ความสามารถที่จะอธิบายให้ภาพความเป็นจริงตามที่ได้ประเมินผล

จากที่นำเสนอข้างต้นแล้วสรุปได้ว่า การประเมินผลการใช้หลักสูตร เป็นกิจกรรม เกี่ยวกับการติดตามผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียนเพื่อให้การดำเนินการใช้หลักสูตร บรรลุ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผลที่ได้รับจะเป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนา ให้หลักสูตรและการใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

4. ความหมาย แนวคิดพื้นฐานและวัตถุประสงค์ ของหลักสูตรของสถานศึกษา

ความหมาย

หลักสูตรสถานศึกษา เป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษา ที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพ สูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง

มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคมและโลกอย่างมีความสุข ดังนั้น หลักสูตรสถานศึกษา จึงประกอบด้วยการเรียนรู้และประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนา ผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องเรียนเพิ่มเติม เป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในแต่ละปีหรือภาคและกำหนดคุณลักษณะ อันพึงประสงค์จากจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวคิดพื้นฐานของหลักสูตรสถานศึกษา

รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะปฏิรูปการศึกษา โดยถือว่าการศึกษายเป็นวาระแห่งชาติ ในหลักการที่ว่าการศึกษาสร้างชาติ สร้างคน และสร้างงาน จึงวางแนวทางปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ อันเป็นเงื่อนไขสู่การพัฒนาระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของประชากรของประเทศ และกำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ซึ่งรัฐ ต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษา อบรมของรัฐ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชน ตามความในมาตรา 43 และมาตรา 81 ซึ่งกำหนดว่า รัฐจะต้องศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรม ให้เยาวชนเกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษา ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกจิตสำนึก ที่ถูกต้องในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ เป็นผลทำให้เกิดมี พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขึ้นเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และถือเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนในการจัดการศึกษา ต้องจัดอย่างมีคุณภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ระบุไว้อย่างสอดคล้อง ในมาตรา 39 ที่กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการมีการกระจายอำนาจในการบริหาร และ

การจัดการศึกษาไปยังหน่วยงานปฏิบัติในเขตพื้นที่การศึกษา คือ

1. คณะกรรมการการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา
2. สำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา
3. สถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาอุดมศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญา
ที่อยู่ในกำกับดูแลของเขตพื้นที่การศึกษา กำหนดให้กระจายอำนาจการบริหาร และ
การจัดการศึกษาไปสู่หน่วยปฏิบัติโดยตรง ในด้านต่อไปนี้ คือ

- 3.1. ด้านวิชาการ
- 3.2. ด้านงบประมาณ
- 3.3. ด้านการบริหารงานบุคคล
- 3.4. ด้านการบริหารทั่วไป

การจัดการศึกษาของชาติตามแนวทางในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 นั้น มุ่งเน้นที่จะให้มีการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมีเอกภาพในเชิงนโยบายมีความหลากหลายในวิธีปฏิบัติ มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ ภายใต้การกำกับดูแลจากรัฐ ในฐานะที่สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับชุมชน และผู้เรียนมากที่สุดได้รับรู้ปัญหาความต้องการของผู้เรียนและชุมชนเป็นอย่างดี จึงเป็นฐานการบริหารและการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้น ได้รับอิทธิพลมาจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจอุตสาหกรรมที่ประสบความสำเร็จจากหลักการวิธีการ และกลยุทธ์ในการทำให้องค์การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผลการปฏิบัติงานมีคุณภาพ สร้างกำไร สร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าและผู้เกี่ยวข้อง ความสำเร็จดังกล่าวทำให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องเห็นว่าการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้ดีขึ้นนั้น ต้องปรับกระบวนการและวิธีการที่เคยเน้นแต่เรื่อง การเรียนการสอน ปรับไปสู่การบริหารที่เน้นการกระจายอำนาจไปยังโรงเรียน ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติและให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง

การใช้โรงเรียนเป็นฐานกลยุทธ์ในการปรับปรุงการศึกษา ได้มีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจจากส่วนกลางไปยังแต่ละโรงเรียน โดยให้คณะกรรมการโรงเรียน (School Council หรือ School Board) ซึ่งประกอบด้วยผู้ปกครอง ครู สมาชิกในชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ศิษย์เก่า และผู้บริหารโรงเรียนให้มีอำนาจในการบริหารจัดการ มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ในการตัดสินใจ เกี่ยวกับงบประมาณ บุคลากร วิชาการและอื่น ๆ

โดยให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนผู้ปกครองและชุมชน

หลักการสำคัญในการบริหารและการจัดการศึกษา ในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School – Base Management) โดยทั่วไป ได้แก่

1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากกระทรวงหรือส่วนกลางไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด โดยมีความเชื่อว่าโรงเรียนเป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของเด็ก
 2. หลักการมีส่วนร่วม (Participation of Collaboration or Involvement) เป็นการ เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหารตัดสินใจและร่วมจัดการศึกษา ทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่าและตัวแทนนักเรียน การที่บุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบมากขึ้น
 3. หลักการบริหารตนเอง (Self Managing) ในระบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้น ไม่ได้ปฏิเสธการทำงานให้บรรลุเป้าหมายและนโยบายของส่วนรวม แต่มีความเชื่อว่าวิธีการทำงานให้บรรลุเป้าหมายนั้นทำได้หลายวิธี การที่ส่วนกลางทำหน้าที่เพียงกำหนดนโยบายและเป้าหมายแล้วปล่อยให้โรงเรียนจัดระบบการบริหารด้วยตนเอง โดยให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งอาจดำเนินการได้หลากหลายวิธีตามความพร้อมและสถานการณ์ของโรงเรียน ผลที่ได้น่าจะมีประสิทธิภาพสูงกว่าที่ทุกอย่างถูกกำหนดมาจาก ส่วนกลางไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม
 4. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) ส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบายและควบคุมมาตรฐาน มีองค์กรอิสระทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพ มีมาตรฐานเป็นไปตามกำหนดและเป็นไปตามนโยบายของชาติ จากหลักการดังกล่าวทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่า การบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจะเป็นการบริหารงานที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากกว่าการจัดการศึกษา ในรูปแบบเดิม
- การปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้นที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนและสถานศึกษา ให้มีคุณภาพสูงขึ้น โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และต้องถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย ซึ่งจะเห็นว่าจุดหมายปลายทางของการปฏิรูป การศึกษาก็คือ การทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่ถูกต้องย่อมก่อให้เกิดประโยชน์สุข แก่ผู้เรียนและนำทางให้ผู้เรียนเป็นคนดี การเรียนรู้ที่สมบูรณ์จะต้องทำให้ผู้เรียนเป็นคนเก่งด้วย ดังนั้น จึงเป็นผลทำให้สถานศึกษาต้องจัดทำสาระของหลักสูตรและบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษาคด้วยตัวเอง มีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินการจัดการศึกษาในสถานศึกษาทุกด้าน ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา อันเป็นการปฏิบัติตามมาตรา 27 และมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา

1. มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ในกลุ่ม สาระการเรียนรู้ สังคม เทคโนโลยี สุนทรียภาพ
2. สามารถคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิวิจารณ์ แก้ปัญหา ทำสิ่งที่แตกต่างอยู่ให้ดีขึ้น
3. ให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างสรรค์ ใช้นวัตกรรม เข้าร่วมในกิจกรรมแสดงสมรรถภาพ ในภาวะผู้นำ เพื่อสร้างตนเองสู่ชีวิตอนาคต ในฐานะแรงงานและพลเมืองของชาติ
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตระหนักในความสำคัญที่จะดำรงชีวิตที่มีสุขภาพ สมบูรณ์ แข็งแรง ดูแลรักษาตนเองและผู้อื่นให้ปลอดภัย และพัฒนาทักษะด้านร่างกาย
5. มุ่งส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรมของผู้เรียน และเตรียมผู้เรียนทุกคนให้มีโอกาสที่ดี มีประสบการณ์ชีวิตและมีความรับผิดชอบ
6. มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเคารพในตนเอง มีความพร้อมทางอารมณ์ มีความเชื่ออาหาร ทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น ที่บ้าน ที่สถานศึกษา ที่ทำงานและในชุมชน
7. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาในขั้นต่อไป รับการฝึกอบรม การจ้างงาน เพื่อให้พร้อมที่จะตัดสินใจเลือกปฏิบัติอย่างมีข้อมูลศึกษา หาความรู้และเรียนรู้สิ่งอื่น ๆ ตลอดชีวิต ทำให้ผู้เรียนได้ซาบซึ้งในผลพวงแห่งความสำเร็จ ของชีวิตและสังคมนอกสถานศึกษา

5. องค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกระบวนการในการวางแผน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกประเภท เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

1. ทิศทางและเป้าหมายของการจัดการศึกษา
2. จุดหมาย
3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์
4. โครงสร้างหลักสูตร
5. สารและมาตรฐานการเรียนรู้
6. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
7. การส่งเสริมการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้
8. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้
9. ปัจจัยสนับสนุนด้านอื่นๆ

1. ทิศทางและเป้าหมายของการจัดการศึกษา

ทิศทางและเป้าหมายของการจัดการศึกษาเป็นการแสดงให้เห็นถึงจุดหมายปลายทางที่เป็นความสำเร็จของการจัดการศึกษา เป็นสิ่งที่คาดหวังและเป็นความต้องการสูงสุด อาจแสดง จุดเน้นและผลการเรียนรู้ที่ สถานศึกษาต้องการให้เกิดกับผู้เรียนอย่างกว้าง ๆ เมื่อผู้เรียนจบ หลักสูตรการศึกษาของสถานศึกษานั้น ๆ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีความ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ผนวกกับแนวโน้มของการพัฒนาและตรงตาม ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น การกำหนดทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจนจะสามารถนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนได้ตรงตามที่หลักสูตรการศึกษาต้องการ จึงนับได้ว่าเป็นองค์ประกอบอันดับแรกที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

2. จุดหมาย

จุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เพื่อให้เป็นคนที่สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม พึ่งตนเองได้ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดจุดหมายของหลักสูตรได้โดยตรงตามความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับทิศทาง

เป้าหมายของการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา การกำหนดจุดหมายสามารถกำหนดได้
ใน 2 ระดับ คือ

1. ระดับบุคคล โดยมุ่งเน้น ส่งเสริม พัฒนาให้เกิดความเจริญงอกงามของแต่ละ
บุคคลด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม มุ่งจัดสรรโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ เป็นการเตรียม
ผู้เรียนทุกคนให้มีโอกาสที่ดี มีประสบการณ์ของชีวิต

2. ระดับสังคม โดยมุ่งเน้นให้เกิดความเจริญงอกงามของสังคมโดยส่วนรวม
แนวทางการกำหนดจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา มีดังนี้

จุดมุ่งหมายที่ 1 หลักสูตรสถานศึกษาควรมุ่งจัดสรรโอกาสให้ผู้เรียนทุกคน
ได้เรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ ควรพัฒนาให้เกิดความเพลิดเพลิน และพันธสัญญาต่อการเรียนรู้
ประหนึ่งเป็นวิธีสร้างกำลังใจและเร้าใจให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผู้เรียน อย่างเป็นทางการไปได้มากที่สุด
มีความรู้สูงสุดสำหรับผู้เรียนทุกคน ควรสร้างความเข้มแข็ง ความสนใจ และประสบการณ์
ให้ผู้เรียน และพัฒนาความมั่นใจในสมรรถวิสัยของผู้เรียน ให้เรียนและทำงานอย่างเป็นอิสระ
และร่วมใจกัน ควรให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้สำคัญในการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น
ได้ ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีสื่อสาร ส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้อยากเห็น และ การคิด
อย่างมีเหตุผล

จุดมุ่งหมายที่ 2 หลักสูตรสถานศึกษาควรมุ่งส่งเสริมการพัฒนาจิตวิญญาณ
จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรมของผู้เรียน และเตรียมผู้เรียนทุกคนให้มีโอกาสที่ดี
มีประสบการณ์ของชีวิตและมีความรับผิดชอบ

หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคม และ
วัฒนธรรม โดยเฉพาะพัฒนาหลักการในการจำแนกระหว่างถูกและผิด เข้าใจและซาบซึ้ง
ในความเชื่อของตนและความเชื่อในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันว่ามีอิทธิพลต่อปัจเจกชน และ
สังคม หลักสูตรสถานศึกษาควรสืบทอดค่านิยมที่ยั่งยืน พัฒนาหลักคุณธรรมและความอิสระ
ของผู้เรียนและช่วยให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ และให้การระแวดระวัง สามารถช่วย
การพัฒนาสังคมที่เป็นธรรมขึ้น ควรส่งเสริมโอกาสที่เสมอภาค และสามารถทำให้ผู้เรียน
กล้าคัดค้านลัทธิการ แบ่งแยกและการสร้างกฎตายตัว ควรพัฒนาความรู้สึกระมัดระวัง และ
ความเข้าใจตลอดจนยอมรับนับถือเรื่องในเรื่องสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ และยึดมั่น
ในพันธสัญญาต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับ
โลก หลักสูตรสถานศึกษาควรสร้างให้ ผู้เรียนมีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจ

แบบมีข้อมูลและเป็นอิสระ และทั้งเข้าใจในความรับผิดชอบชั่วดี

3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมี คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีเหมาะสมกับสังคมไทย โดยสถานศึกษาสามารถกำหนดขึ้นได้ตาม ความต้องการซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นของชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ โดยมุ่งพัฒนา ผู้เรียนเป็นกรณีเฉพาะ นอกเหนือหรือเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในมาตรฐาน การเรียนรู้กลุ่มสาระต่าง ๆ สถานศึกษาต้องกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่สถานศึกษาต้องการปลูกฝังให้แก่ผู้เรียนเป็นกรณีเฉพาะ นอกเหนือหรือเพิ่มเติมจากที่ได้กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาต่าง ๆ ตามสภาพ ปัญหาและความต้องการ ทั้งนี้ อาจพิจารณากำหนดจากคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยม ที่มีอยู่ในสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระต่าง ๆ หรือพิจารณากำหนดขึ้นมาใหม่ก็ได้

สถานศึกษาต้องปลูกฝังและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังกล่าว ตลอดเวลา ขณะที่จัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งโดยตรง คือ การกำหนดให้เป็น มาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค และโดยอ้อมด้วยการสอดแทรก ในขณะที่จัดการเรียนรู้ ในกรณีที่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังกล่าวไม่ได้มีการกำหนดให้ เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค สถานศึกษาต้องจัดให้มีการวัดผล และประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ควบคู่ไปกับการวัดผลประเมินผล การเรียนรู้ ของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ / กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาคนั้นๆ ซึ่งมีแนวทางการปฏิบัติ ได้ 2 ลักษณะ คือ

1. กรณีที่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาได้ถูกกำหนดให้เป็นมาตรฐาน การเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาคแล้ว ผู้สอนต้องจัดให้มีการวัดผลประเมินผล ตามปกติเช่นเดียวกับการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ และด้านทักษะ / กระบวนการ เพียงแต่ให้มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยเฉพาะ เพื่อนำไปใช้ ข้อมูลในการประเมินผลรวมในแต่ละปี / ภาคเรียน

2. สำหรับในกรณีที่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา ไม่ได้ถูกกำหนด เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ ด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม ในสาระการเรียนรู้รายปี /

รายนามครู ผู้สอนสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาคเรียน ต้องปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้สำหรับใช้เป็นข้อมูลในการประเมินผลรวมในแต่ละปี / ภาคเรียน โดยให้ผู้สอนทุกคน ผู้เรียน ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมิน และให้ประเมินในลักษณะของการวิจัย ไม่ใช่การประเมินเพื่อตัดสินให้ระดับผลการเรียน รวมทั้งให้มีการนำเอาผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาผู้เรียนในปีต่อ ๆ ไปด้วย ทั้งนี้ สถานศึกษาต้องกำหนดไว้ในเอกสารแนวทางการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในแต่ละช่วงชั้น สถานศึกษาต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลรวมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยคณะกรรมการประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา แล้วนำเอาผลการประเมินมาใช้เป็นเกณฑ์การผ่านช่วงชั้นของผู้เรียน สถานศึกษาต้องแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อทำหน้าที่กำหนด และประเมินผลรวมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น และนำผลการประเมินเป็นเกณฑ์การผ่านหลักสูตรแต่ละช่วงชั้น ในกรณีที่ผู้เรียนที่ไม่ผ่านการประเมินต้องให้ปรับปรุงตนเองด้วยการให้ปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมตามระยะเวลาที่กำหนด สำหรับแนวทางการดำเนินงานกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษามีดังนี้

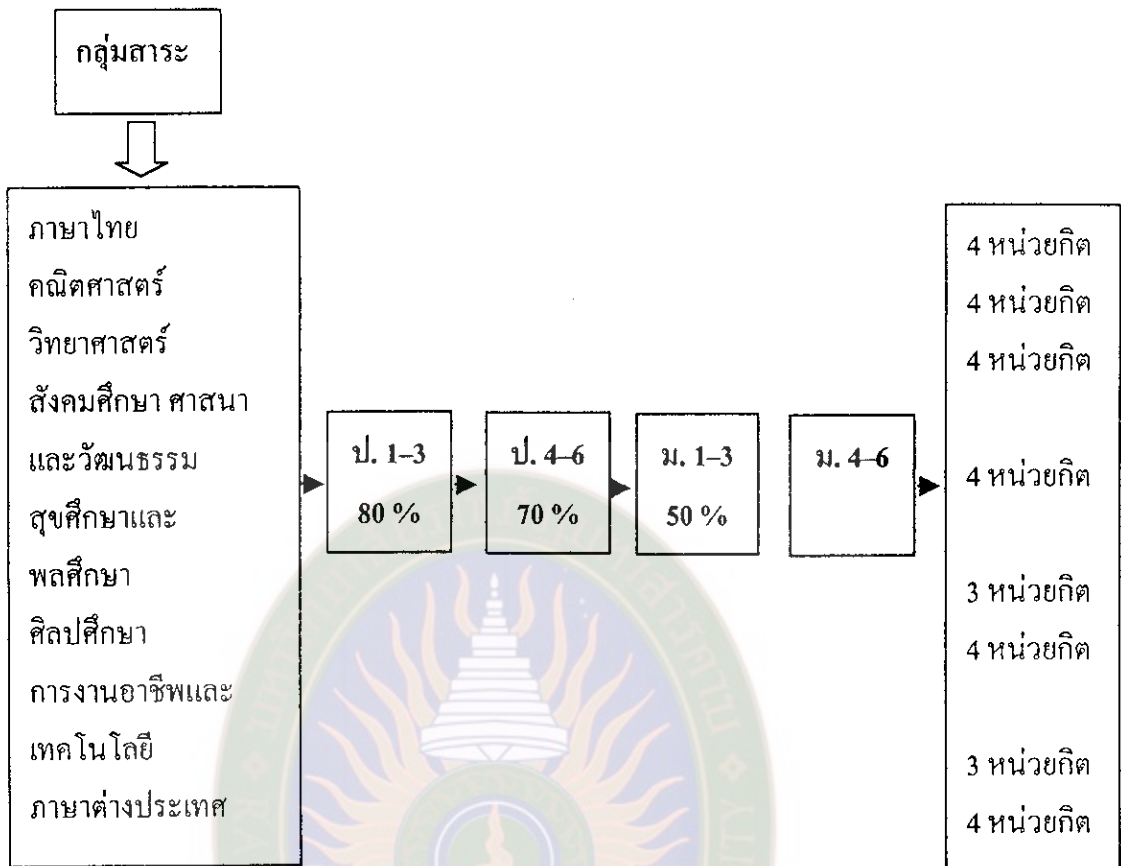
1. สถานศึกษาต้องร่วมกับชุมชนกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นของสถานศึกษา
2. ให้มีคณะกรรมการประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยให้ประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทำหน้าที่ประเมินผลรวมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในแต่ละช่วงชั้น และนำผลการประเมินเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การผ่านช่วงชั้นผู้เรียน
3. จัดระบบ วิธีการ เครื่องมือ และเกณฑ์การประเมิน ตลอดจนการจัดเก็บข้อมูลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนแต่ละคน
4. ให้ผู้สอนทุกคน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยวิธีการที่เหมาะสม สอดคล้อง ครอบคลุม โปร่งใส และเชื่อถือได้
5. ให้มีการบันทึกผลการประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างเป็นระบบ

และมีการรายงานผลการพัฒนาด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นรายภาค / รายปี และรายช่วงชั้น

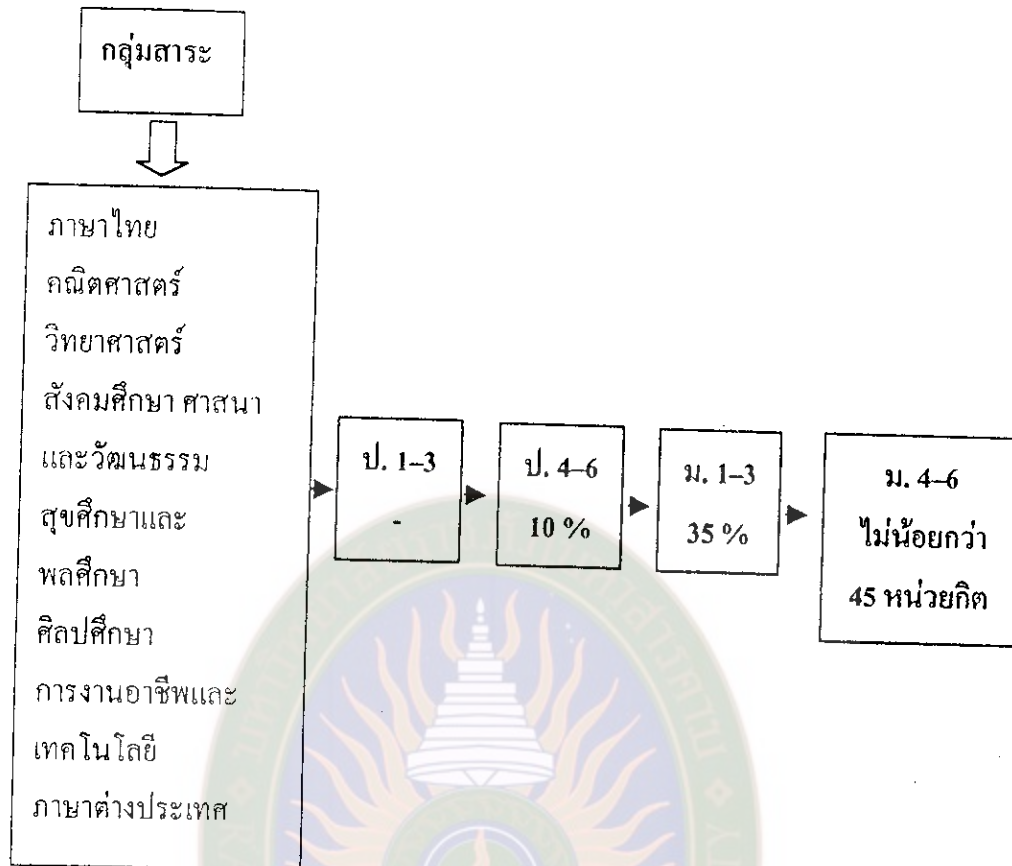
4. โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตร เป็นมวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดหลักสูตรที่ผู้เรียนได้เรียนอยู่ในสถานศึกษานั้น ๆ โดยแบ่งเป็นช่วงชั้น ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ในแต่ละช่วงชั้นแสดงให้เห็นถึงมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรวมทั้งกำหนดสัดส่วนของเวลาหรือหน่วยการเรียนรู้ของแต่ละสาระการเรียนรู้เป็นรายปี / ภาคให้เห็นชัดเจน ดังนั้น สถานศึกษาจึงจำเป็นต้อง มีการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรทั้ง 8 กลุ่มสาระในแต่ละช่วงชั้น โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์การจัดสัดส่วนของการจัดสาระการเรียนรู้แกนและสาระการเรียนรู้เลือก รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของแต่ละช่วงชั้นจากหลักสูตร
2. วิเคราะห์เวลาในการจัดการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นตามที่หลักสูตรกำหนด โดยสถานศึกษานำมาปรับเปลี่ยน / ลดได้ตามความเหมาะสม
3. วิเคราะห์การจัดสัดส่วนการจัดสาระการเรียนรู้แกน สาระการเรียนรู้เลือกและ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดไว้ในแต่ละช่วงชั้น มาพิจารณาจัดสัดส่วนเวลาเป็นรายปี สำหรับช่วงชั้น ป. 1 - 3 ป. 4 - 6 และ ม. 1 - 3 และจัดเป็นรายภาคสำหรับช่วงชั้น ม. 4 - 6
4. นำรายละเอียดการกำหนดสัดส่วนสาระการเรียนรู้และเวลามาจัดทำโครงสร้างหลักสูตรของทั้ง 8 กลุ่มสาระในแต่ละช่วงชั้นดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 4 สัดส่วนเวลาการจัดสรรการเรียนรู้แกนในแต่ละช่วงชั้น

แผนภูมิที่ 5 : สัดส่วนเวลาการจัดสาระการเรียนรู้เลือกในแต่ละช่วงชั้น

5. สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ เป็นการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เป็นเนื้อหา และกระบวนการเรียนรู้ ที่ใช้เป็นสื่อเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้นตามศักยภาพของตนเอง และบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ สถานศึกษาต้องกำหนดสาระการเรียนรู้ เป็นรายปี / ภาค ให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึง สภาพปัญหา ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น สาระการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. สาระการเรียนรู้บังคับ ซึ่งเป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่จำเป็นของผู้เรียนทุกคน
2. สาระการเรียนรู้เลือก ซึ่งเป็นสาระการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการ

ความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนรวมทั้งสนองความต้องการของผู้ปกครอง และชุมชนทั้งด้านวิชาการวิชาชีพ และเฉพาะทางมาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับ คุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนจบจากสถานศึกษานั้น ๆ โดยแสดงให้เห็นถึงด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมของแต่ละสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดให้กับผู้เรียน

ผู้เรียน โดยสถานศึกษาต้องกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายปี / ภาค ซึ่งเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรมแต่ละสาระการเรียนรู้ซึ่งมีความสำคัญและส่งผลต่อการประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละภาคเรียน และแต่ละปีการศึกษาเพื่อให้จัดทำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร สถานศึกษาเป็นไปด้วยความ เรียบร้อย สถานศึกษาอาจพัฒนาและดำเนินการตามแนวทางดังนี้

1. กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายปี หรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาจัดเป็นมาตรฐานการเรียนรู้รายปี หรือรายภาค ที่ระบุถึงความรู้ ความสามารถของผู้เรียน ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละปี หรือภาคนั้นสำหรับการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค ของสาระการเรียนรู้เลือก ให้สถานศึกษากำหนดให้ได้ เหมาะสมเหมาะสมของแต่ละ โปรแกรมที่สถานศึกษาจัดอยู่

2. กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคที่กำหนดไว้ในข้อ 1 และให้สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพ ความต้องการของท้องถิ่น และของชุมชน

3. กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต สำหรับสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค ทั้งสาระการเรียนรู้แกน และสาระการเรียนรู้เลือก ดังนี้

ช่วงชั้น ป. 1 – 3 ป. 4 – 6 และ ม. 1 – 3 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายปี และกำหนดจำนวนคาบเวลาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับมาตรฐานและสาระการเรียนรู้

ช่วงชั้น ม. 4 – 6 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายภาค และกำหนด จำนวนหน่วยกิตให้เหมาะสม สอดคล้องกับมาตรฐานและสาระการเรียนรู้

ในการกำหนดจำนวนหน่วยกิตของสาระการเรียนรู้รายภาค สำหรับช่วงชั้นที่ 4 (ม. 4–6) ใช้เกณฑ์การพิจารณา เวลาจัดการเรียนรู้ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียนมีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

สำหรับสาระการเรียนรู้เลือก ซึ่งเป็นสาระเฉพาะของสาขาอาชีพ หรือโปรแกรมเฉพาะทางอื่น ๆ ใช้เกณฑ์การพิจารณา คือ สาระการเรียนรู้ที่ใช้เวลาจัดการเรียนรู้อยู่ระหว่าง 40–60 ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต ทั้งนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดได้ตามความเหมาะสม และใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน

4. จัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยการนำเอามาตรฐานการเรียนรู้รายปี / รายภาค

สาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค รวมทั้งเวลาและจำนวนหน่วยกิตที่กำหนด ตามข้อ 1), 2) และ 3) มาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา โดยให้ประกอบด้วยชื่อรายวิชานั้นๆ ซึ่งสามารถเขียนคำอธิบายรายวิชาได้หลายรูปแบบ เช่น

รูปแบบที่ 1 เขียนเป็นความเรียงเสนอภาพรวมมาตรฐานการเรียนรู้ และ สาระการเรียนรู้ ทั้ง 3 ด้าน

รูปแบบที่ 2 เขียนแยกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้เขียนเป็น ความเรียง สรุปภาพรวมของมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้านสาระการเรียนรู้เขียนเป็นความเรียง ของขอบข่ายเนื้อหา

รูปแบบที่ 3 เขียนเป็นความเรียงประกอบด้วย 3 ส่วน คือขอบข่ายกิจกรรม ที่กำหนดกว้าง ๆ สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหาที่สอดคล้อง กับสาระการเรียนรู้ของรายวิชาและพฤติกรรมที่คาดหวังที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างกว้าง ๆ

รูปแบบที่ 4 เขียนเป็นความเรียงประกอบด้วย 4 ส่วน คือ จุดประสงค์ของรายวิชา ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้รายวิชา ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ กิจกรรม การเรียนรู้ และวิธีการวัดผลประเมินผล

รูปแบบที่ 5 เขียนแยกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

1. มาตรฐานการเรียนรู้ : เขียนให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน เป็นข้อๆ โดยไม่แยกด้าน
2. สาระการเรียนรู้ : เขียนเป็นความเรียงครอบคลุมเนื้อหา ทั้งนี้คำอธิบายรายวิชา ต้องระบุ ชื่อวิชา ชั้น และจำนวนเวลา / หน่วยกิตด้วย สำหรับชื่อรายวิชา มีแนวทางในการ กำหนดดังนี้ ชื่อรายวิชาของสาระการเรียนรู้บังคับให้ใช้ตามชื่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนชื่อ รายวิชาเลือก กำหนดได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ต้องสื่อความหมายได้ชัดเจน มีความ สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ใน รายวิชานั้น

5.จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยการนำเอาสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาคที่กำหนดไว้ ไปบูรณาการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้หน่วยย่อย ๆ เพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ และผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะองค์รวม หน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยประกอบด้วยมาตรฐาน การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และจำนวนเวลาสำหรับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อเรียนครบ ทุกหน่วยย่อยแล้ว ผู้เรียนสามารถบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้รายปี / รายภาคของทุกรายวิชา โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

5.1 นำสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค มาวิเคราะห์แยกเป็นหัวข้อเรื่อง/ หัวข้อย่อย

5.2 นำหัวข้อเรื่อง / ข้อย่อย กำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งทำได้หลายแบบ เช่น

5.2.1 นำหัวข้อเรื่อง 1 หัวข้อย่อยมาเขียนเป็นหน่วยการเรียนรู้

5.2.2 นำหัวข้อเรื่อง / หัวข้อย่อยมาบูรณาการ โดยพิจารณาจากสาระการเรียนรู้

และมาตรฐานการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกัน ดังนี้

1)บูรณาการภายในกลุ่มสาระ

2)บูรณาการระหว่างกลุ่มสาระ

5.2.3 ตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้

5.2.4 กำหนดเวลาของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

6. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ผู้สอนมีอิสระ

ในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้สอนควรปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียนที่กำหนดไว้ว่าให้ใช้รูปแบบใด ถ้าโรงเรียนไม่ได้กำหนดรูปแบบไว้จึงเลือกแบบที่ตนเองเห็นว่าสะดวกต่อการนำไปใช้ สรุปขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้ ดังนี้

6.1 เลือกรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และนำหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้แล้ว มาพิจารณาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

6.2 ตั้งชื่อแผนตามหัวข้อสาระการเรียนรู้

6.3 กำหนดจำนวนเวลา ระบุระดับชั้น

6.4 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้จากมาตรฐานการเรียนรู้รายปี / ภาค ที่เลือกไว้ เขียนเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชา โดยยึดหลักการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ของ ลินน์ มอริส (Lynn Morris) ที่ว่าจุดประสงค์การเรียนรู้ต้องบรรยายจุดหมายปลายทาง ไม่ใช่วิธีการสะท้อนถึงระดับต่างๆ ของทักษะที่เกิด ใช้คำกริยาที่เป็นรูปธรรม และใช้องค์ประกอบ 3 ส่วน ตามแนวของ โรเบิร์ต เมจเจอร์ (Robert Mager) คือ

6.4.1 พฤติกรรม (Overall Behavior)

6.4.2 สถานการณ์หรือเงื่อนไข (Important Conditions)

6.4.3 เกณฑ์ (Criterion)

7. เลือกจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์ไว้แล้ว เฉพาะข้อที่สัมพันธ์กับหัวข้อ สาระการเรียนรู้ กำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้หรือจุดประสงค์ปลายทางตามธรรมชาติวิชา

8. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ เป็นรายละเอียดสำหรับนำไปจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้จะเป็นเนื้อหาใหม่ของมวลเนื้อหาที่กำหนดไว้ที่จำเป็นต้องสอน
9. กำหนดจุดประสงค์ ตามลำดับความยากง่ายของเนื้อหา นั้น ๆ
10. เลือกกิจกรรม เทคนิคการสอนที่เหมาะสม เลือกสื่อหรือแหล่งการเรียนรู้ สำหรับใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ที่เลือกมา
11. จัดลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงขั้นตอนการสอน ตามธรรมชาติวิชา ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ และควรคำนึงถึงการบูรณาการ เทคนิค และ กระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งสาระการเรียนรู้วิชาอื่นๆ เข้าไว้ในแต่ละขั้นตอนด้วย
12. กำหนดการวัดผลประเมินผล โดยระบุวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิด ระหว่างเรียน และที่เกิดหลังการเรียนการสอนเมื่อจบแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการวัด หลากหลายรูปแบบตามความเหมาะสม เช่น สังเกตจากการปฏิบัติงาน การทำงานกลุ่ม หรือ ทดสอบ สอบถาม หรือตรวจผลงาน เป็นต้น
13. ระบุผลงาน / ชิ้นงานของนักเรียน (ถ้ามี) ที่ได้จากการทำกิจกรรม และ อานำไปใช้ในการวัดและประเมินผล
14. บันทึกผลการจัดการเรียนรู้ โดยสรุปผลการสอนในภาพรวม ระบุปัญหา อุปสรรคระหว่างจัดการเรียนรู้ ข้อจำกัด แนวทางแก้ไข การปรับเปลี่ยนกิจกรรม กิจกรรมเสนอแนะ เป็นต้น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เลือก สถานศึกษาควรจัดไว้ให้หลากหลายทุกกลุ่มสาระ เพื่อให้นักเรียน ได้เลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัด และตามศักยภาพของนักเรียนให้ครบ ตามจำนวนเวลา หรือหน่วยกิตที่กำหนดแต่ละภาคเรียน

6. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพิ่มเติม นอกเหนือจาก การเรียนรู้จากสาระการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านจิตใจ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ และด้านสังคม สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมตามเหมาะสมกับ วัย วุฒิภาวะและความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อเกื้อกูลและส่งเสริมการเรียนรู้ ตามกลุ่มสาระ

การเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นการปลูกฝัง อบรมให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และส่วนรวมรวมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติ กิจกรรมอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังต้องจัดแนะแนวให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง มีความเข้าใจ ผู้อื่น มีการพัฒนาศักยภาพของตนเอง มีข้อมูลและสามารถตัดสินใจเพื่อการศึกษาต่อ ในระดับที่สูงขึ้น หรือ การประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อาจจัดทำได้หลากหลายรูปแบบ เช่น

1. จัดแบ่งสัดส่วนเวลาของกิจกรรมต่างๆ แล้วกำหนดเวลาเรียนในตารางเวลาเรียน เช่นเดียวกับกลุ่มสาระอีก 8 กลุ่มสาระ

2. จัดแบ่งสัดส่วนเวลาของกิจกรรมต่างๆ แล้วกำหนดเวลาเรียนบางส่วน ในตาราง เวลาเรียนปกติกับบางส่วนเรียนนอกเวลา

3. จัดกิจกรรมต่างๆ ไปด้วยกัน โดยการวางแผนร่วมกันของอาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรมต่าง ๆ กำหนดเวลาเรียนบางส่วนในตารางเวลาเรียนปกติกับบางส่วนเรียนนอกเวลา สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะ และ ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

3.1. การจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น ชมรมวิชาการ เพื่อเกื้อกูล ส่งเสริมการเรียนรู้ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

3.2. จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ และความสามารถ ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

3.3 จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังอบรมให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมเช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้น

4. จัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่างๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และ ส่วนรวม

5. มีการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบ โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์ ประเมินผลการผ่านช่วงชั้นเรียน

7. การส่งเสริมการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้

เมื่อสถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อให้การนำหลักสูตรดังกล่าวไปใช้ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้และการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยพิจารณาได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 24 ที่ได้กำหนดแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้หลายประการ ซึ่งสถานศึกษาสามารถส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้และการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่กล่าวไว้ทั้งหมดหรืออาจจะเลือกส่งเสริมสนับสนุนในบางเรื่อง ก็ได้ เช่น

1. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสอนภาษาอังกฤษ เป็นภาษาที่สองของโปรแกรมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ
2. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาเฉพาะทางตามความต้องการ ความสนใจความถนัดของผู้เรียน โดยอาจจะจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมหรือจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคอยให้คำปรึกษา คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนทุกคนอย่างทั่วถึง
3. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ห้องสมุด เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ อย่างเพียงพอ
4. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ทั้งในและนอกห้องเรียนรวมทั้งนอกสถานศึกษาด้วยเช่น ในชุมชนใกล้ ๆ บริเวณสถานศึกษา ได้แก่ ตลาด วัด หรือสถานที่สำคัญ ๆ รวมทั้งแหล่งประกอบการที่มีอยู่ในชุมชน

8. การวัดผลและประเมินผล

สถานศึกษาควรจัดให้มีการวัดผลและประเมินผลวัดและประเมินผล ดังนี้

1. วัดและประเมินผลตามสภาพจริง และถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้
2. ประเมินผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมครอบคลุมและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ
3. ประเมินเพื่อปรับปรุง พัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียนจัดให้มีการประเมิน โดยการสอบข้อเขียน หรือประเมินผลการเรียนจากแฟ้มสะสมงาน
4. จัดให้มีการประเมินด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามที่สถานศึกษากำหนด เมื่อสถานศึกษาได้จัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาตามกระบวนการและขั้นตอน

ดังกล่าวแล้ว สถานศึกษาต้องจัดทำเอกสารหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว ทั้งนี้ สถานศึกษายังสามารถกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อการนำหลักสูตรไปใช้ได้ตามความเหมาะสม เช่น คำอธิบายรายวิชาการสอนซ่อมเสริม การให้การบ้าน ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ กิจกรรมนันทนาการ การเยี่ยมบ้าน การประสานงานกับชุมชน เงื่อนไขความสำเร็จ เป็นต้น

6. การบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

กรมวิชาการ ได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา และได้มีการฝึกอบรมบุคลากรของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่ได้ประกาศรายชื่อ โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกจังหวัดละ 2 โรงเรียน จากสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติและสังกัดกรมสามัญศึกษาอยู่เดิมอย่างละ 1 โรงเรียน และให้บุคลากรจากโรงเรียนนำร่องเหล่านี้ นำแนวทางไปขยายผลต่อให้กับโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร เพื่อนำไปดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในโรงเรียนของตนต่อไป

แนวทางการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ประกอบด้วย ภารกิจ 7 ภารกิจ ซึ่งมีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2544 : 4 – 6)

ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

1.1 สร้างความตระหนักให้บุคลากร ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความสำคัญ ความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

1.2 ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการของสถานศึกษา ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544

1.3 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานองค์กร ในชุมชน ทุกฝ่ายได้รับทราบความร่วมมือในการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา

1.4 จัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ

1.5 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือธรรมนูญสถานศึกษา

1.6 พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถ นำความรู้ไปใช้ในการจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษา

ภารกิจที่ 2 การจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษา

- 2.1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
- 2.2 กำหนดปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- 2.3 กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรแต่ละช่วงชั้น และการจัดสัดส่วนเวลาเรียน
- 2.4 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ของกลุ่มวิชา
- 2.5 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายปี / รายภาค
- 2.6 กำหนดสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค
- 2.7 กำหนดชื่อรายวิชา เวลาและจำนวนหน่วยกิต
- 2.8 จัดทำคำอธิบายรายวิชารายปี / รายภาค
- 2.9 กำหนดสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค
- 2.10 จัดทำหน่วยการเรียนรู้
- 2.11 จัดทำแผนการเรียนรู้
- 2.12 กำหนดสาระของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 2.13 กำหนดสื่อการเรียนรู้
- 2.14 กำหนดการวัดผลและประเมินผล

ภารกิจที่ 3 การวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา

- 3.1 การบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 3.2 การบริหารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 3.3 การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ภารกิจที่ 4 การบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา

สถานศึกษาปฏิบัติการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามภารกิจที่ 2 และภารกิจที่ 3 ตามที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้

ภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

5.1 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ ภายในสถานศึกษา

5.2 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ
ภายนอกสถานศึกษา

ภารกิจที่ 6 สรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา

6.1 สถานศึกษาสรุปผลการดำเนินการและเขียนรายงาน

6.2 กรมวิชาการสรุปผลการดำเนินงาน โครงการทดลองรูปแบบการบริหารจัดการ
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภารกิจที่ 7 ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา

7.1 สถานศึกษานำผลการดำเนินการ รวมทั้งปัญหา / ข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้เป็น
ข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

7.2 สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร
เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7. การดำเนินการโครงการนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ

2544 – 2545

ความนำ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรที่เปลี่ยนแปลง
ไปจากเดิมมาก ทั้งลักษณะของหลักสูตร และการบริหารจัดการหลักสูตรในสถานศึกษา
ซึ่งมีผลจากแนวการจัดการศึกษาและการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่
การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรงตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนั้น
เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการ จึงมอบหมายให้
กรมวิชาการจัดโครงการนำร่องการใช้หลักสูตรเพื่อเป็นต้นแบบแก่โรงเรียนทั่วไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องในโครงการโรงเรียนนำร่อง 162 โรงเรียนมีความรู้
ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารการจัดการหลักสูตรและการจัดทำ
หลักสูตรสถานศึกษา

2. เพื่อให้บุคลากรของสถานศึกษา สามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้
3. เพื่อให้โรงเรียนนาร่อง เป็นต้นแบบในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้แก่โรงเรียนทั่วไป

กลุ่มเป้าหมาย

โรงเรียนนาร่อง ที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2545 แบ่งตามความรับผิดชอบในการดำเนินงานของหน่วยงาน มี 2 ประเภท คือ

1. โรงเรียนนาร่องที่ดำเนินการโดยกรมวิชาการ จำนวนทั้งสิ้น 162 โรงเรียน ประกอบด้วย

- 1.1 โรงเรียนสังกัด สปช. (จังหวัดละ 1 โรงเรียน) 76 โรงเรียน
- 1.2 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา (จังหวัดละ 1 โรงเรียน) 76 โรงเรียน
- 1.3 โรงเรียนสังกัด สช. (4 ภาคภูมิศาสตร์ๆ ละ 1 โรงเรียน และกทม.) 5 โรงเรียน
- 1.4 โรงเรียนสังกัดเทศบาล (4 ภาคภูมิศาสตร์ๆ ละ 1 โรงเรียน และกทม.) 5 โรงเรียน

2. โรงเรียนเครือข่ายที่ดำเนินการโดยหน่วยงานต้นสังกัด จำนวนทั้งสิ้น 1,714 โรงเรียน ประกอบด้วย

2.1 โรงเรียนสังกัด สปช. อำเภอละ 1 โรงเรียนและโรงเรียนที่จัดการศึกษาภาคบังคับ รวม 976 โรงเรียน

2.2 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตละ 1 โรงเรียน	รวม 472 โรงเรียน
2.3 โรงเรียนสังกัด สช.	รวม 194 โรงเรียน
2.4 โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น	รวม 60 โรงเรียน
2.5 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร	รวม 12 โรงเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
กิจกรรม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ปีงบประมาณ 2544

กิจกรรมที่ 1 กำหนดรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2544)

ผลผลิตที่ได้ ได้รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย 7 ภารกิจ เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการหลักสูตร

การศึกษาขั้นพื้นฐาน

กิจกรรมที่ 2 ประชุมจัดทำเอกสารการดำเนินการ โครงการนำร่องการใช้หลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลผลิตที่ได้ ได้เอกสารสำหรับใช้ในการดำเนินการ โครงการนำร่องการใช้
หลักสูตร คือ แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
และ ชุดฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทำสาระของหลักสูตร

กิจกรรมที่ 3 ประชุมผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้อง กับโครงการนำร่องการใช้หลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2 ครั้งๆ ละ 5 วัน/400 คน)

ผลผลิตที่ได้ โรงเรียนนำร่อง ฯ 162 โรงเรียน มีแผนการบริหารจัดการหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน และองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับวิสัยทัศน์
จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา

กิจกรรมที่ 4 ประชุมครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดทำสาระของหลักสูตร
(4 ครั้งๆ ละ 5 วัน / 500 คน)

ผลผลิตที่ได้

1. ครูผู้สอนในโรงเรียนนำร่อง ฯ 162 โรงเรียน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำ
สาระของหลักสูตร
2. โรงเรียนนำร่อง ฯ 162 โรงเรียน มีสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
รายปี/รายภาค 8 กลุ่ม คือ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลป
ศึกษาและพลศึกษา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การงานอาชีพและเทคโนโลยี
ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา

ปีงบประมาณ 2545

กิจกรรมที่ 5 ประชุมผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร
สถานศึกษา (ร.ค.2544 จำนวน 2 ครั้งๆ ละ 5 วัน / 400 คน)

ผลผลิตที่ได้ โรงเรียนนำร่อง ฯ 162 โรงเรียน มีหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสม
กับสภาพ/บริบทของสถานศึกษา รวมทั้ง มีแผนปฏิบัติการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมที่ 6 จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนนาร่อง ฯ (162 โรงเรียน ละ 10,000 บาท)

ผลผลิตที่ได้ โรงเรียนนาร่อง ฯ มีงบประมาณสำหรับการดำเนินการที่ส่งเสริมสนับสนุนการเป็นต้นแบบการใช้หลักสูตรให้แก่โรงเรียนทั่วไป

กิจกรรมที่ 7 สนับสนุนด้านวิชาการตามความต้องการของโรงเรียนนาร่อง ฯ (การจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ การวิจัยในชั้นเรียน การจัดแหล่งการเรียนรู้ การวัดผลตามสภาพจริง ฯลฯ)

ผลผลิตที่ได้ โรงเรียนนาร่อง ฯ สามารถนำความรู้ด้านวิชาการต่างๆ ไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมที่ 8 ดำเนินการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชั้น ป. 1, ป. 4, ม. 1 และ ม. 4 ในปีการศึกษา 2545

ผลผลิตที่ได้ โรงเรียนนาร่อง ฯ 162 โรง ดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและแผนการจัดการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ชั้น ป.1 และ ป.4 ในโรงเรียนประถมศึกษาและชั้น ม. 1 และ ม.4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

กิจกรรมที่ 9 นิเทศ ติดตามผลและประเมินผลการดำเนินการ โครงการโรงเรียนนาร่อง ฯ (ทั้งในด้านกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาและการใช้หลักสูตรระหว่างเดือน ม.ค. 45 – มี.ค. 46)

ผลผลิตที่ได้ กรมวิชาการและหน่วยงานต้นสังกัด มีข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร และการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ตามสภาพ/บริบทของแต่ละสถานศึกษา สำหรับใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรและการใช้หลักสูตรให้กับโรงเรียนทั่วไป

กิจกรรมที่ 10 ประชุมสัมมนาสรุปผลการดำเนินการ โครงการนาร่องการใช้หลักสูตร (2 ครั้งๆ ละ 3 วัน / 200 คน ครั้งที่ 1 มี.ค. 45 และครั้งที่ 2 ก.ย. 45)

ผลผลิตที่ได้ มีข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร และการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ตามสภาพ/บริบทของแต่ละสถานศึกษา สำหรับใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรและการใช้หลักสูตรให้กับโรงเรียนทั่วไป

กิจกรรมที่ 11 ประชุมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและเอกสารหลักสูตร (แผนการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการหลักสูตร ฯลฯ)

ผลผลิตที่ได้ มีตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษา 162 โรง ที่มีความเหมาะสมตามสภาพของสถานศึกษา รวมทั้งตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สำหรับให้โรงเรียนทั่วไปได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของตนเองในโอกาสต่อไป

การดำเนินการของสถานศึกษา

เนื่องจากการดำเนินการ โครงการ โรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดให้มีการประชุมผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนนำร่องฯ 162 โรง โดยการจัดอบรม ฝึกปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้น โรงเรียนนำร่องฯ 162 โรง จึงมีภารกิจที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องในเรื่องต่อไปนี้

1. ประชุมขยายผลให้กับคณะครูทุกคน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
2. คณะอนุกรรมการของแต่ละกลุ่มการเรียนรู้ จัดทำสาระของหลักสูตรให้ครบทั้ง 8 กลุ่มและครบทุกชั้นปี เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษารวมทั้งจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ชั้น ป.1, ป.4, ม.1 และ ม.4 เพื่อนำไปใช้ในปีการศึกษา 2545
3. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้ วัตถุประสงค์ จุดหมาย โครงสร้าง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค และการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
4. จัดทำแผนปฏิบัติการสำหรับนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามมาตรฐานที่หลักสูตรกำหนด
5. ดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและแผนการจัดการเรียนรู้ ชั้น ป. 1 , ป. 4, ม. 1 และ ม. 4 ในปีการศึกษา 2545
6. นิเทศ ติดตามผลและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพ
7. ปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและแผนการจัดการเรียนรู้ ให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับผู้เรียน เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับโรงเรียนทั่วไป ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
8. เป็นต้นแบบการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับโรงเรียนทั่วไป

ตารางที่ 2 แผนการดำเนินการ โครงการนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของสถานศึกษา

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลา
1. ร่วมประชุมเกี่ยวกับโครงการนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ผู้บริหาร ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการและครูผู้สอน 8 คน (กลุ่มสาระการเรียนรู้ กลุ่มละ 1 คน)	ส.ค. – ก.ย. 44
2. ประชุมขยายผลเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้กับครูทุกคน	ผู้บริหารและคณะครูที่เข้ารับ การอบรมกับกรมวิชาการ	ก.ย. – พ.ย. 44
3. จัดทำสาระของหลักสูตรให้ครบทั้ง 8 กลุ่ม และครบทุกชั้นปี เพื่อนำไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	คณะกรรมการของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่ม	พ.ย. – ธ.ค. 44
4. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้ วิสัยทัศน์ จุดหมาย โครงสร้าง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	ผู้บริหารและคณะครูทุกคน	ธ.ค. 44
5. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของ 8 กลุ่ม ชั้น ป.1, ป.4, ม. 1 และ ม. 4 เพื่อใช้ในปีการศึกษา 2545	คณะกรรมการของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่ม	ม.ค. – มี.ค. 45
6. ดำเนินการใช้หลักสูตรและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ชั้น ป. 1, ป. 4, ม. 1 และ ม. 4 ในปีการศึกษา 2545	ผู้บริหารและคณะครูชั้น ป. 1 , ป. 4, ม. 1 และ ม. 4	พ.ค. 45 เป็นต้นไป
7. นิเทศติดตามผลและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ชั้น ป. 1, ป. 4, ม. 1 และ ม. 4	ผู้บริหาร ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการและคณะครูที่ได้รับมอบหมาย	พ.ค. 45 – มี.ค. 46
8. ปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปใช้ในปีการศึกษาต่อไป	ผู้บริหาร ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการและคณะครูที่ได้รับมอบหมาย	เม.ย. 46
9. เป็นต้นแบบการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับโรงเรียนทั่วไป	ผู้บริหารและคณะครูทุกคน	พ.ค. 45 เป็นต้นไป

ตารางที่ 3 แผนการดำเนินการ โครงการนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ 2544 – 2545

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลา
1. กำหนดรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้โรงเรียนนำร่อง ฯ ใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	กรมวิชาการ	พ.ค. 44
2. ประชุมจัดทำเอกสารสำหรับการดำเนินการโครงการนำร่องการใช้หลักสูตร	กรมวิชาการ	พ.ค. – มิ.ย. 44
3. ประชุมผู้บริหาร ครูผู้เกี่ยวข้องกับโครงการนำร่องการใช้หลักสูตร รวม 8 ครั้งดังนี้ ครั้งที่ 1 – 2 ประชุมผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร (2 ครั้ง ครั้งละ 5 วัน / 400 คน) ครั้งที่ 3 – 6 ประชุมครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดทำสาระของหลักสูตร 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (4 ครั้ง ๆ ละ 2 กลุ่ม / 5 วัน / 500 คน) ครั้งที่ 7 – 8 ประชุมผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (2 ครั้ง ๆ ละ 5 วัน / 40 คน)	กรมวิชาการ	ครั้งที่ 1 – 2 (ส.ค.- ก.ย. 44) ครั้งที่ 3 – 6 (ก.ย.- พ.ย. 44) ครั้งที่ 7 – 8 (ธ.ค. 44)
4. จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนนำร่อง ฯ (162 โรงเรียน ละ 10,000 บาท)	กรมวิชาการ	ม.ค. – ก.พ. 45

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลา
5. สนับสนุนด้านวิชาการตามความต้องการของโรงเรียนนาร่อง ฯ เช่น การทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การทำโครงการการวิจัยในชั้นเรียนการจัดแหล่งการเรียนรู้ การวัดผลตามสภาพจริง เป็นต้น	กรมวิชาการและโรงเรียนนาร่อง	ม.ค. – มี.ค. 45
6. ดำเนินการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชั้น ป. 1, ป. 4, ม. 1 และ ม. 4 ในปีการศึกษา 2545	กรมวิชาการ โรงเรียนนาร่องฯ และ กรมต้นสังกัด	พ.ค. 45 เป็นต้นไป
7. นิเทศ ติดตามผลและประเมินผลการดำเนินการของโรงเรียนนาร่อง ฯ ทั้งในด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	กรมวิชาการ โรงเรียนนาร่องฯ และ กรมต้นสังกัด	ม.ค. 45 – มี.ค. 46
8. ประชุมสัมมนาสรุปผลการดำเนินการโครงการนาร่องการใช้หลักสูตร (2 ครั้งๆ ละ 3 วัน / 200 คน)	กรมวิชาการ โรงเรียนนาร่องฯ และ กรมต้นสังกัด	ครั้งที่ 1 มี.ค. 45 ครั้งที่ 2 ก.ย. 45
9. ประชุมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	กรมวิชาการ	มี.ค. 45, ส.ค. 45

การเตรียมการใช้หลักสูตร

กรมวิชาการเตรียมการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ไปใช้ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา บุคลากร ผู้เกี่ยวข้อง มีความรู้ ความเข้าใจ และใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5 งาน ดังนี้

1. การจัดทำเอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

1.1 ภายในเดือนธันวาคม 2544 ครูทุกคนในโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตร จะได้รับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และเอกสารประกอบหลักสูตร ทุกราบการ

1.2 ภายในเดือนกุมภาพันธ์ สถานศึกษาทุกแห่งและครูทุกคนจะได้รับหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 พร้อมเอกสารประกอบหลักสูตรทุกราบการ พร้อมซีดีรอม

2. การนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

2.1 โรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตร 162 โรง จากสังกัด สปช. สศ. สข. เทศบาล สามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในชั้น ป. 1 ป. 4 และ ม. 1 ม. 4 ในปีการศึกษา 2545 โดยได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากกรมวิชาการ

2.2 โรงเรียนเครือข่าย จำนวน 1,564 โรง จาก สังกัด สปช. สศ. สข. กทม. และ เทศบาล สามารถทำหลักสูตรสถานศึกษาและสามารถจัดการเรียนการสอน ในปีการศึกษา 2545 ในชั้น ป. 1, ป. 4 และ ม. 1, ม. 4 ได้ โดยได้รับการสนับสนุนเอกสารทางวิชาการ และสื่อในการนำหลักสูตรไปใช้ได้จากกรมวิชาการสำหรับการดำเนินการทั้งหมด อยู่ใน ความรับผิดชอบของกรมต้นสังกัด

3. การพัฒนาบุคลากรเพื่อการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1 ภายในเดือนมกราคม – เมษายน 2545 ครูทุกคนในโรงเรียนนำร่องการใช้ หลักสูตรและโรงเรียนเครือข่ายจะมีหลักสูตรของแต่ละสถานศึกษา และจัดการเรียนรู้ ไปใช้ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 ในชั้น ป. 1, ป. 4 และ ม. 1, ม. 4

3.2 ภายในเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ 2545 วิทยากรหลักสูตรระดับจังหวัด สามารถให้การอบรมแก่ผู้บริหารและครูทุกคนทั่วประเทศ ในเดือนมีนาคม – เมษายน ให้สามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อใช้หลักสูตรในปีการศึกษา 2546 ได้

3.3 ภายในเดือนมีนาคม – เมษายน 2545 บุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องและ เครือข่ายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (คณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์จากสถาบันราชภัฏ และมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งนี้ต้นสังกัดจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย ดังนี้ คือ

3.3.1 ค่าเดินทาง ค่าเบี้ยเลี้ยง การอบรมของวิทยากรระดับจังหวัดที่กรมวิชาการ
จัดให้

3.3.2 ค่าใช้จ่ายในการทำเอกสารประกอบในการอบรมครูทั่วประเทศ

3.3.3 ค่าใช้จ่ายในการอบรมครูทั่วประเทศ (ค่าเดินทาง ที่พัก และค่าเบี้ยเลี้ยง)

4. การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภายในเดือนกุมภาพันธ์ 2545 กรมวิชาการ กรมต้นสังกัด และสถาบันราชภัฏ และทบวงมหาวิทยาลัย จะสามารถรายงานผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของการนำร่อง และเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2545 เพื่อเป็นข้อมูล ในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการใช้หลักสูตร ในปีการศึกษา 2546 ต่อไป

5. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2544 เป็นต้นไป จนถึง กันยายน 2544 ผู้บริหารการ ศึกษา ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และประชาชนทั่วไป มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้

การทำเอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 ในชั้น ป. 1, ป. 4, ม. 1, ม. 4 และใช้ครบทุกชั้นในปีการศึกษา 2548 ทั้งนี้ให้มีการใช้หลักสูตรดังกล่าวก่อนในโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายประมาณ 1,000 โรงเรียน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 ในชั้น ป. 1, ป. 4, ม. 1 และ ม. 4 เพื่อให้การนำ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์

กรมวิชาการจึงได้จัดทำเอกสารหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ คู่มือเื่อ สาระการเรียนรู้ 8 รายการ เอกสารประกอบที่เป็นคู่มืออีก 15 รายการ โดยมีกำหนดจัดทำ ให้แล้วเสร็จภายในเดือนธันวาคม 2544 และแจกจ่ายให้ครูผู้สอน สถานศึกษา หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องทุกหน่วย ทุกสังกัด ตลอดจนประชาชนผู้สนใจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้เหมาะสมกับผู้เรียน
2. เพื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่หลักสูตร

วิธีดำเนินการ

1. ศึกษาผลการใช้หลักสูตรงานวิจัยและวิสัยทัศน์การศึกษาไทย เอกสารหลักสูตรต่างประเทศ จัดทำกรอบหลักสูตรและการนำไปสู่การปฏิบัติ
2. การยกร่างหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร โดยเน้นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ศึกษานิเทศก์ ครู ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ดำเนินการและปรับปรุงมาเป็นระยะๆ ตามข้อคิดเห็นจากการรับฟังความคิดเห็นหลายๆ ครั้ง
3. ปรับปรุงให้สมบูรณ์ภายในเดือนพฤศจิกายน 2544

ผลที่ได้รับ

1. ครูทุกคนมีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ภายในเดือนกุมภาพันธ์ 2545
2. สถานศึกษามีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 พร้อมเอกสารประกอบหลักสูตรทุกรายการ และซีดีรอม ภายในเดือนกุมภาพันธ์ 2545

ระยะเวลา

29 ตุลาคม – 30 ธันวาคม 2544

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

2. การนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

การนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ โรงเรียนนำร่อง ฯ และโรงเรียนเครือข่าย

1. โรงเรียนนำร่อง จำนวน 162 โรงเรียน ประกอบด้วย
 - 1.1 โรงเรียนสังกัด สปช. 76 จังหวัดๆ ละ 1 โรงเรียน
 - 1.2 โรงเรียนสังกัด ศศ. 76 จังหวัดๆ ละ 1 โรงเรียน
 - 1.3 โรงเรียนสังกัด สช. 5 โรงเรียน แยกตามภูมิภาค
 - 1.4 โรงเรียนสังกัดเทศบาล / กทม. 5 โรงเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องในโครงการโรงเรียนนำร่อง 162 โรงเรียน มีความรู้ ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารจัดการหลักสูตร และการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
2. เพื่อให้บุคลากรของสถานศึกษา สามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้
3. เพื่อให้โรงเรียนนำร่อง เป็นต้นแบบในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการ

กรมวิชาการเป็นผู้รับผิดชอบ โดยการจัดอบรม ฝึกปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน โดยดำเนินการดังนี้

- 1.ชี้แจงรายละเอียดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารจัดการหลักสูตร และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (ส.ค. - ก.ย. 44) ฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1 กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรในสถานศึกษา (ก.ย. - ธ.ค. 44) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา กำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดโครงสร้างหลักสูตร จัดทำสาระหลักสูตร 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ฯลฯ

1.2 นำหลักสูตรไปใช้ในปีการศึกษา 2545 ในชั้น ป. 1, ป. 4 และ ม. 1, ม. 4 (ตั้งแต่ พ.ศ. 2545)

1.3 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล กรมวิชาการร่วมกับจังหวัดออกนิเทศ ติดตาม ประเมินผลในโรงเรียนนำร่อง 162 โรงเรียน

1.3.1 นิเทศ ติดตามผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (ธ.ค. – มี.ค. 45)

1.3.2 นิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา (พ.ค. 45 – มี.ค. 46)

1.4 สรุปผลการดำเนินการและผลการใช้หลักสูตร (เม.ย. และ ก.ย. 45)

ผลที่ได้รับ

1. ได้กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสม

2. ได้หลักสูตรสถานศึกษา 162 โรงเรียน

3. ได้บุคลากรหลักเป็นวิทยากรแกนนำในการใช้หลักสูตร

2. โรงเรียนเครือข่าย ประมาณ 1714 โรงเรียน ประกอบด้วย

2.1 โรงเรียนสังกัด สปช. อำเภอละ 1 โรงเรียน และโรงเรียนที่จัดการศึกษาภาคบังคับ
รวม 976 โรงเรียน

2.2 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตละ 1 โรงเรียน รวม 472 โรงเรียน

2.3 โรงเรียนสังกัด สช. รวม 194 โรงเรียน

2.4 โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น รวม 60 โรงเรียน

2.5 โรงเรียนสังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร รวม 12 โรงเรียน

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาเป็นโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรของต้นสังกัด

วิธีดำเนินการ

1. ต้นสังกัดเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ

2. ดำเนินงานพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน โดยใช้วิทยากรแกนนำระดับจังหวัด
ที่ผ่านมารอบรมจากกรมวิชาการ และบุคลากรจากโรงเรียนนำร่องของกรมวิชาการ

3. กรมวิชาการสนับสนุนเอกสารวิชาการ / สื่อที่ใช้ในการดำเนินงาน
4. นำหลักสูตรไปใช้ในปีการศึกษา 2545 ในชั้น ป. 1, ป. 4, ม. 1 และ ม. 4

ระยะเวลาดำเนินการ

สิงหาคม 2544 เป็นต้นไป

ผลที่ได้รับ

โรงเรียนต้นแบบในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การพัฒนาบุคลากรเพื่อการใช้หลักสูตร

วัตถุประสงค์

สร้างความเข้าใจผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมวิชาการได้เตรียมการดำเนินงาน 4 ลักษณะ คือ

1. การประชุม / ชี้แจง / อบรมปฏิบัติโดยตรง
2. การประชุม / ชี้แจง / อบรมโดยผ่านสื่อทางไกล
3. การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อและวิธีการต่างๆ
4. การจัดทำสื่อด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การพัฒนาบุคลากร

1. แต่งตั้งคณะวิทยากรหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2 คณะๆ ละ 30 คน
แต่ละคณะ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการศึกษาที่มีความรู้
ความสามารถ และประสบการณ์ในเรื่อง

- 1.1 สาระหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 1.2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.3 การวัดและประเมินผล
- 1.4 การพัฒนาสื่อการเรียนรู้
- 1.5 การจัดบริการแนะแนว
- 1.6 การจัดกิจกรรมนักเรียน

1.7 การวิจัยในชั้นเรียน

1.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ (8 กลุ่ม)

หน้าที่คณะวิทยากรหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. กำหนดหลักสูตร สื่อ / อุปกรณ์การฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร และการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจัดทำสื่อต้นแบบการฝึกอบรม (ธันวาคม 2544)

2. จัดทำชุดฝึกอบรมบุคลากรหลักสูตร จำนวน 10,000 ชุด ซึ่งประกอบด้วย วิทยุทัศน์ ซีดีรอม ดิสเกต เอกสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ ฯลฯ (มกราคม 2545)

3. ฝึกอบรมวิทยากรหลักสูตรระดับจังหวัดๆ ละ 2-4 คณะ รวมวิทยากรหลักสูตรระดับจังหวัด 76 จังหวัด 4,200 คน (กลางเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2545) วิทยากรระดับจังหวัดแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

ประถมศึกษา 1 คณะๆ ละ 15 คน รับผิดชอบ 150 โรงเรียน

มัธยมศึกษา 1 คณะๆ ละ 15 คน รับผิดชอบ 50 โรงเรียน

4. ประชุม ชี้แจง ผู้บริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับผู้อำนวยการศูนย์ / กอง เป็นต้นไป ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 550 คน (มีนาคม 2545)

5. ฝึกอบรมบุคลากรในหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องทั้งใน และนอก กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 500 คน (มีนาคม 2545)

6. ประชุม อบรมเครือข่ายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยคณะครู ศึกษาศาสตร์สถาบันราชภัฏ 36 แห่ง คณะครุศาสตร์ / คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย 10 แห่ง จำนวน 300 คน (เมษายน 2545)

7. ฝึกอบรมนักวิชาการศึกษา กรมวิชาการ ประกอบด้วย นักวิชาการศึกษาศูนย์ / กอง ต่างๆ ในกรมวิชาการ และกรมต้นสังกัดสถานศึกษา จำนวน 300 คน (เมษายน 2545)

2. สศจ. และ สปจ. คัดเลือกวิทยากรระดับจังหวัดจากบุคลากรการศึกษาจากทุกสังกัด ทุกระดับในจังหวัด ทำหน้าที่ดังนี้

2.1 สปจ. รับผิดชอบการพัฒนาบุคลากรระดับประถมศึกษาทุกสังกัดในจังหวัด

2.2 สศจ. รับผิดชอบการพัฒนาบุคลากรระดับมัธยมศึกษาทุกสังกัดในจังหวัด

2.3 ดำเนินการอบรมและชี้แจงหลักสูตรดังนี้

ประชุมชี้แจงและอบรมการใช้ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการบริหาร

หลักสูตร การใช้หลักสูตรในชั้นเรียน ป. 1, ป. 4 และ ม. 1, ม. 4 โรงเรียนเครือข่ายร่วมกับบุคลากรจากโรงเรียนนำร่องของทุกจังหวัด (มีนาคม 2545)

ประชุมชี้แจงหลักสูตรครูทุกคนในจังหวัด (มีนาคม – เมษายน 2545)

ประชุมอบรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การบริหารหลักสูตรการใช้หลักสูตรในชั้นเรียน ป. 1, ป. 4 และ ม. 1, ม. 4 (ถึง พฤษภาคม 2545 เป็นต้นไป)

นิเทศ ติดตาม กำกับ และรายงานผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียนเครือข่าย (กรกฎาคม 2545 – กุมภาพันธ์ 2546)

งบประมาณดำเนินการ

1. กำหนดหลักสูตร สื่อ / อุปกรณ์การฝึกอบรม ฯ งบประมาณกรมวิชาการ
 2. จัดทำชุดฝึกอบรม ฯ (10,000 ชุดๆ ละ 2,000 บาท) งบประมาณกรมวิชาการ และต้นสังกัด
 3. การฝึกอบรมวิทยากรหลักสูตรระดับจังหวัด
 4. ประชุมชี้แจงผู้บริหารการศึกษา ฯ
 5. ฝึกอบรมบุคลากรในหน่วยงานต้นสังกัด ฯ
 6. ประชุมอบรมเครือข่าย
 7. ฝึกอบรมนักวิชาการศึกษา กรมวิชาการ
- การฝึกอบรม กรมวิชาการรับผิดชอบค่าที่พักและค่าอาหาร กรมต้นสังกัด
รับผิดชอบค่าเบี้ยเลี้ยงและค่าพาหนะ

ผลที่ได้รับ

1. ผู้บริหาร ครูทุกคน มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร สามารถเตรียมตัว
เพื่อการใช้หลักสูตรได้
2. ผู้บริหารและครูชั้น ป. 1, ป. 4 และ ม. 1, ม. 4 ทุกโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ
และสามารถบริหารหลักสูตร จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในชั้นเรียนได้ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 เป็นต้นไป

3. ผู้บริหารและครูโรงเรียนเครือข่าย ประมาณ 1,564 โรงเรียน สามารถใช้หลักสูตรตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 และเป็นผู้นำในการใช้หลักสูตรทั่วประเทศ
4. การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยให้เริ่มใช้ในโรงเรียนนาร่อง และโรงเรียนเครือข่ายในปีการศึกษา 2545 และโรงเรียนทั่วประเทศ จะเริ่มใช้ในปีการศึกษา 2546 ในชั้น ป. 1, ป.4 ,ม. 1 และ ม. 4 ดังนั้นเพื่อให้การบริหารจัดการในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องมีการติดตามและประเมินผล การใช้หลักสูตรอย่างกว้างขวางและทั่วถึงทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณเพื่อนำข้อมูลจากการดำเนินงานในระยะเริ่มแรกของสถานศึกษามาพิจารณาหาแนวทางสนับสนุน และส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อติดตามเชื่อมโยง และรวบรวมข้อมูลการบริหารจัดการในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนนาร่อง และโรงเรียนเครือข่าย
2. เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงแนวทางการบริหารจัดการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วิธีการดำเนินงาน

ดำเนินการใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1. กรมวิชาการร่วมกับกรมเจ้าสังกัด ติดตามประเมินผลการนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2545 ในลักษณะการนิเทศ การกำกับตามแนวทางที่กำหนด และการปรับแก้ปัญหา อุปสรรคการใช้หลักสูตรทั้งด้านวิธีการ และการบริหารจัดการ พร้อมรายงานผลภายในกุมภาพันธ์ 2545

2. สถาบันราชภัฏประเมินผลการใช้หลักสูตรเจาะลึกตามสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการใช้หลักสูตรทั่วประเทศ ปี 2546 พร้อมรายงานผลภายในเดือน กุมภาพันธ์ 2545

ผลที่ได้รับ

ได้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ

5. การประชาสัมพันธ์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระบวนการสำคัญที่จะช่วยเอื้อให้การนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ประการหนึ่งคือ การสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการใช้หลักสูตรผู้ใช้หลักสูตรโดยตรง ซึ่งได้แก่ ครู ผู้บริหาร สถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตั้งแต่ผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไป ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศให้มีการใช้หลักสูตรในโรงเรียนนาร่อง ในปีการศึกษา 2546 เป็นต้นไปจนถึงปีการศึกษา 2547 และประกาศให้ใช้หลักสูตรในสถานศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศในปีการศึกษา 2546 จนถึงปีการศึกษา 2548 ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์ทั้งในเชิงรุกให้ทุกกลุ่มทั่วประเทศรับรู้เข้าใจหลักสูตรและตระหนักถึงความจำเป็น ความสำคัญ และเต็มใจที่จะเข้าร่วมในการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตามความคาดหวัง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนทั่วไป
2. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา

3. เพื่อสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. เพื่อรณรงค์ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นคุณภาพของเยาวชน

การดำเนินงาน

1. การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์และเผยแพร่

1.1 จัดทำหลักสูตร ฉบับย่อ 100,000 เล่ม ระยะเวลา ตุลาคม – พฤศจิกายน 2544

1.2 จัดทำแผ่นพับ 500,000 ฉบับ ระยะเวลา ตุลาคม – พฤศจิกายน 2544

1.3 วารสาร “คลื่นวิชาการ” จำนวน 24 ฉบับๆ ละ 50,000 เล่ม ระยะเวลา ตุลาคม – กันยายน 2545

2. การผลิตสื่ออื่นๆ และเผยแพร่

2.1 สปอตวิทยุ 5 ชุด (ตุลาคม – ธันวาคม 2544)

2.2 สปอตโทรทัศน์ 2 ชุด (ตุลาคม – ธันวาคม 2544)

2.3 วีดิทัศน์ 1 ชุด 1,000 ม้วน (ตุลาคม – ธันวาคม 2544)

2.4 สื่อซีดี – รม 2 ชุดๆ ละ 100,000 แผ่น (ตุลาคม – ธันวาคม 2544)

3. การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์อื่น

3.1 ประชุมสัมมนาประชาสัมพันธ์ 1 ครั้ง 1 วัน 150 คน (พฤศจิกายน 2544)

3.2 ประชุมสัมมนาทางไกล 2 ครั้ง (พฤศจิกายน - ธันวาคม 2544)

3.3 ออกรายการโทรทัศน์ 3 ครั้ง (พฤศจิกายน - ธันวาคม 2544)

3.4 จัดนิทรรศการหลักสูตรร่วมกับหน่วยงานอื่น 5 ครั้ง

(พฤศจิกายน 2544 - กรกฎาคม 2545)

3.5 จัดทำ WEBSITE หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 1 WEBSITE

(ตุลาคม – 2544 – กันยายน 2545)

ผลที่ได้รับ

1. ผู้บริหารการศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน ตลอดจนประชาชนทั่วไป รู้และเข้าใจหลักสูตร กระบวนการใช้หลักสูตร ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการใช้หลักสูตรให้ประสบผลสำเร็จ
2. เด็กไทยได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพ เป็นคนดี มีปัญญา และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สมศักดิ์ บุญดีกุล (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกองการศึกษา มูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกองการศึกษา มูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย ประชากรได้แก่ผู้บริหาร และผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ โรงเรียน และครูปฏิบัติการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและหาค่าร้อยละ

ปัญหาที่พบ คือบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรและวิธีการสอน การนำข้อมูลของครูและนักเรียนมาใช้เทคนิคและทักษะในการประชาสัมพันธ์ การจัดทำรายวิชาให้ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้านหลักสูตร ขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญในนวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะแนะนำ บุคลากรเพื่อการนิเทศติดตามและประเมินผล โดยเฉพาะ ขาดครูที่มีวุฒิทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ขาดการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับวิชาการ และแหล่งค้นคว้าเอกสารทางวิชาการและสื่ออุปกรณ์ ในการสอน ไม่สามารถจัดกลุ่มนักเรียนที่เลือกเรียนวิชาใดวิชาหนึ่ง

มากเกินไป จัดวิชาเลือกเสรี ไม่สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถและความถนัดของครู ผู้สอน จัดกิจกรรมไม่สนองครบถ้วนตามหลักสูตรที่กำหนด การวางแผนในการจัดกิจกรรม ไม่ดีพอ สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ

ปณิตา ศรีธธาพิทักษ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการ ปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับปัญหาการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม และ รายองค์ประกอบ อยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการ ดำรงตำแหน่งต่างกัน โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหาการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ขนาดโรงเรียนต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า ด้านการดำเนินการ ใช้หลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะที่ผู้บริหาร โรงเรียนได้แสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการ ปรับปรุง การปฏิบัติงาน การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 มีดังนี้ คือ ควรมีการประชุมชี้แจงให้ครูมีความเข้าใจหลักสูตรให้มากขึ้น ครูทุกคนต้องทำแผนการ สอน มีห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดหมวดให้นักเรียนได้ค้นคว้า มีการเชิญผู้นำชุมชนผู้มี ความรู้ เกี่ยวกับท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรท้องถิ่น และควรมีการประเมินผล และติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ

วิมล ณ พัทลุง (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการบริหาร หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 โดยส่วนรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับปัญหาจากมาก

ไปหาน้อย คือ ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร และด้านการเตรียมความพร้อม ตามลำดับ

2. ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการเตรียมความพร้อม และด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร มีปัญหาไม่แตกต่างกัน

3. ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 ที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีปัญหาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ กรมสามัญศึกษา ควรให้การสนับสนุนด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน เอกสารการสอน คู่มือครู เอกสารหลักสูตร และงบประมาณแก่โรงเรียนให้เพียงพอ โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้เลือกเรียนวิชาเลือกให้หลากหลาย ควรจัดระบบนิเทศติดตามผลให้มีประสิทธิภาพ ควรติดตามให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ควรกำหนดให้มีการนิเทศติดตาม ควรรายงานผลการใช้หลักสูตรเป็นระยะ ๆ และควรนำผลที่ได้มาใช้พัฒนางาน

สุพิศม์ สมศรี (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้ สภาพการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน และมีข้อสังเกตว่า ด้านที่มีการปฏิบัติมากเป็นอันดับแรกคือ การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติเป็นอันดับสุดท้ายคือ การจัดทำคำอธิบายรายวิชาปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เกือบทุกด้านมีปัญหา ยกเว้นด้านการจัดการ ที่มีปัญหาเป็นอันดับแรก คือ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ ส่วนด้านที่มีปัญหาอันดับสุดท้าย

คือด้านการจัดการ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะมากที่สุดในแต่ละด้านดังนี้ ควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมสัมมนา เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ควรส่งเสริมให้นำวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ในการ พัฒนาหลักสูตร ลดขั้นตอนการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ควรมีการจัดสัมมนาให้ความรู้แก่ครู เกี่ยวกับการใช้และการพัฒนาหลักสูตร

ลินจง สูดประเสริฐ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าการดำเนินงาน ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่าผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ตามขนาดของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มีระดับการดำเนินงานมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กไม่แตกต่างกัน

รัชชัย นามจำปา (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้หลักสูตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุทัยธานี การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุทัยธานี ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนจากโรงเรียน 21 โรงเรียน ผู้วิจัยเก็บรวบรวม ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

ปัญหาด้านการดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่ ไม่ได้ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ครูขาดความรู้และทักษะการพัฒนา หลักสูตร เทคนิคและวิธีวัดผลแนวใหม่ ครูไม่สอนตามแผนการสอน และมีภาระงานมาก

ถาวร จำปา (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูป การศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่าปัญหา การดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ในโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก โดย ภาพรวมและรายด้าน มีปัญหาในระดับปานกลาง ยกเว้นโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านครูและ บุคลากรทางการศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับมาก

ชาติชาย กิ่งมิ่งแอส (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาแนวทางปรับปรุงการดำเนินงานสารสนเทศ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า เมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียน ข้าราชการครูในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความเห็นต่อแนวทางปรับปรุงการดำเนินงานสารสนเทศ ดังนี้

โรงเรียนขนาดเล็ก มีความเห็นว่าแนวทางการปรับปรุงการดำเนินงานสารสนเทศ โดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านจัดระบบสารสนเทศ ด้านการนำไปใช้บริหารจัดการและวางแผน ด้านเนื้อหาและคุณภาพ ด้านการพัฒนางานสารสนเทศ และด้านการนำเสนอผลงานสารสนเทศ

โรงเรียนขนาดกลาง มีความเห็นว่าแนวทางการปรับปรุงการดำเนินงานสารสนเทศ โดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดคือด้านการจัดระบบสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการนำไปใช้บริหารจัดการและวางแผน ด้านการพัฒนางานสารสนเทศ และด้านเนื้อหาและคุณภาพ

โรงเรียนขนาดใหญ่ มีความเห็นว่าแนวทางการปรับปรุงการดำเนินงานสารสนเทศ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านจัดระบบสารสนเทศ และด้านการนำไปใช้บริหารจัดการและวางแผนอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนางานสารสนเทศ ด้านเนื้อหาและคุณภาพ และด้านการนำเสนอผลงานสารสนเทศ

บุญชนะ ศรีริทรา (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดระบบสารสนเทศ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า ครูอาจารย์ฝ่ายสารสนเทศ มีการจัดระบบสารสนเทศ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยส่วนรวมและเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน พบว่าอยู่ในระดับพอใช้ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการจัดระบบสารสนเทศ ด้านเนื้อหาและคุณภาพ ด้านการนำไปใช้การบริหารจัดการและการวางแผน ด้านการพัฒนางานสารสนเทศ และด้านการนำเสนอผลงานสารสนเทศ

ครู-อาจารย์ฝ่ายสารสนเทศ ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีการจัดระบบสารสนเทศ โดยส่วนรวมแตกต่างกัน ผลการดำเนินการทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับพอใช้ โดยมีด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมา 3 ลำดับ ของแต่ละขนาดโรงเรียนดังนี้ โรงเรียนขนาดใหญ่ ได้แก่ ด้านการจัดระบบสารสนเทศ ด้านเนื้อหาและคุณภาพ และด้านการนำไปใช้การบริหารจัดการ

และการวางแผน โรงเรียนขนาดกลาง ได้แก่ ด้านการจัดระบบสารสนเทศ ด้านเนื้อหาและคุณภาพ และด้านการนำไปใช้การบริหารจัดการและการวางแผน ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ ด้านเนื้อหาและคุณภาพ ด้านการนำไปใช้การบริหารจัดการและการวางแผน และด้านการพัฒนางานสารสนเทศ

อำนาจ ไลออน (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า ระดับการดำเนินงานสารสนเทศในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโดยรวมและจำแนกตามขนาดโรงเรียน มีการดำเนินงานสารสนเทศ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากถึง 5 ด้าน ยกเว้นผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก มีการดำเนินงานสารสนเทศด้านการนำเสนอผลงานสารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลาง และมีรายชื่อที่ดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในแต่ละด้าน ดังนี้ แต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบงานสารสนเทศ จัดทำสิ่งพิมพ์ที่บันทึกข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนและสื่อความในรูปแบบของหนังสือ วารสาร จุลสารฯ รายงาน กำหนดบุคลากรรับผิดชอบในการสำรวจหรือรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำสารสนเทศ การรวบรวมข้อมูลที่เป็นเพื่อใช้ประกอบในการบริหารหรือตัดสินใจ และจัดกระทำกับข้อมูลเพื่อให้เป็นสารสนเทศที่พร้อมจะใช้ประโยชน์ได้ และผู้บริหารในโรงเรียนขนาดต่างกันมีการดำเนินงานสารสนเทศ โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้านไม่แตกต่างกัน แต่ผู้บริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางมีการดำเนินงานด้านการจัดระบบสารสนเทศ และด้านการนำเสนอผลงานสารสนเทศ มากกว่าผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นำสง ทรงวัฒนะสิน (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษา พบว่า

1. ในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยส่วนรวมงานที่ได้ดำเนินการไปแล้ว คือ การพัฒนาส่งเสริมความรู้ความสามารถของครู งานที่กำลังดำเนินการ คือ การปรับรายละเอียดของเนื้อหาวิชาต่าง ๆ และงานที่ยังไม่ได้ดำเนินการ คือการจัดทำคำอธิบายรายวิชา / รายวิชาเพิ่มขึ้นใหม่

2. ในโรงเรียนขนาดเล็ก งานที่กำลังดำเนินการไปแล้วและกำลังดำเนินการคือ การปรับรายละเอียดของเนื้อหาวิชาต่าง ๆ และส่วนใหญ่ที่ยังไม่ได้ดำเนินการ คือ การจัดทำคำอธิบายรายวิชา / รายวิชาเพิ่มขึ้นใหม่ โดยในรายชื่อที่ดำเนินการไปแล้วมากที่สุดคือ นิเทศภายใน เพื่อพัฒนาคุณภาพ / แผนการสอน / สื่อ / กิจกรรม และกำลังดำเนินการมากที่สุดคือ โรงเรียนมี

รายวิชาที่ดำเนินการปรับรายละเอียดของเนื้อหาวิชา และนำมาใช้ในการเรียนการสอน อบรม สัมมนา การเรียนการสอน

3. ในโรงเรียนขนาดกลาง งานที่ดำเนินการไปแล้ว คือ การพัฒนาและส่งเสริม ความรู้ความสามารถของครู กำลังดำเนินการคือ การปรับรายละเอียดของเนื้อหาวิชาต่าง ๆ และส่วนใหญ่ที่ยังไม่ได้ดำเนินการคือ การจัดทำคำอธิบายรายวิชา / รายวิชาเพิ่มขึ้นใหม่ โดยในรายชื่อที่ดำเนินการไปแล้วมากที่สุดคือ ประชุมชี้แจง อบรม สัมมนาการเรียนการสอน แบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และกำลังดำเนินการมากที่สุดคือ จัดบรรยากาศที่เอื้อ และ สนับสนุนต่อการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

4. ในโรงเรียนขนาดใหญ่ งานที่ดำเนินการไปแล้ว คือ การพัฒนาส่งเสริมความรู้ ความสามารถของครู กำลังดำเนินการคือ การปรับรายละเอียดของเนื้อหาวิชาต่าง ๆ และ ส่วนใหญ่ที่ยังไม่ได้ดำเนินการคือ การจัดทำคำอธิบายรายวิชา / รายวิชาเพิ่มเติมใหม่ โดยในรายชื่อ ที่ดำเนินการไปแล้วมากที่สุดคือ ประชุมชี้แจง อบรม สัมมนาการเรียนการสอนแบบยึดผู้เรียน เป็นศูนย์กลางและกำลังดำเนินการมากที่สุดคือ มีการสอดแทรกเนื้อหาที่ชี้ให้เห็นคุณค่า ของทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรบุคคล มรดกทางวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น

สุวรรณ มานิตย์ศิริกุล (2545 :บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการดำเนินงาน ปฏิรูปการเรียนรู้ตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ตามทัศนะ ของผู้บริหาร โรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพบว่าโรงเรียน ขนาดใหญ่พิเศษมีการดำเนินงานแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก อย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และโรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการแตกต่างจากโรงเรียน ขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ ตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยพบว่า โรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาการดำเนินงาน แตกต่างจากโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

คาร์สัน (Carison. 1992 : Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการของครู ในการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ผลการวิจัยพบว่าครูส่วนใหญ่ต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจในเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน โดยการร่วมมือกับบุคลากร ชุมชน นักเรียนและงานด้าน ธุรกิจ ครูต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุดเมื่อพวกเขาามีส่วนร่วม มากที่สุด เมื่อพวกเขาเข้าใจชัดเจนมีความชำนาญ ไม่มีความแตกต่างด้านขนาดของโรงเรียน และจำนวนผู้ต้องการ เข้ามามีส่วนร่วม สามารถให้ข้อชี้แนะได้ว่า ผู้บริหารต้องพิจารณา ถึงเหตุการณ์ที่จำเป็น ความชำนาญของครูและสนับสนุนการตัดสินใจของครู เมื่อครูมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ ผู้บริหารควรแนะนำให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรและการสอน และผลงานจะชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จของครู ผู้บริหารควรจะขอความคิดเห็นจากครู ทั้งทาง ด้านข้อมูล ความคิดและคำแนะนำเพื่อนำเสนอต่อชุมชน ผู้บริหารส่วนใหญ่ควรขอข้อมูลจาก ครู เพื่อให้เกิดผลต่อนักเรียนและการทำงาน ถ้าผู้บริหารต้องการให้ครูเข้าไปมีส่วนร่วมมากขึ้น ผู้บริหารควร ส่งเสริมให้ครูได้รับการฝึกอบรมอยู่เสมอ ๆ ครูต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวกับเรื่อง ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ต้องการแสดงความคิดเห็นแต่ไม่ต้องการ เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

โดมูซิโอ (วิลล ฌ พัทลุง. 2540 : 32 ; อ้างอิงจาก Dimuzio. 1990 : 3803 – A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับขนาดของโรงเรียนบรรยากาศในโรงเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในมลรัฐ นิวเจอร์ซีย์ พบว่า ขนาดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ ในทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการอ่านและคณิตศาสตร์ต่ำกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Wang (1992 : Abstract) ได้ศึกษาแนวความคิดและความต้องการของกลุ่มต่าง ๆ จำนวน 6 กลุ่ม ที่มีสิทธิตามรัฐธรรมนูญต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการศึกษา ในประเทศไต้หวัน

ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจในกิจกรรมทางการศึกษาไม่เป็นเพียง ความรับผิดชอบของรัฐบาลหรือฝ่ายบริหารแต่เพียงฝ่ายเดียว จะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วม ของบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งประกอบด้วย หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ผู้บริหาร

ผู้บริหารโรงเรียน และความต้องการของชุมชน ซึ่งจะต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการศึกษา อันจะมีผลต่อคุณภาพในการจัดการศึกษา

Mukoboto (1982 : Abstract) ได้ศึกษารูปแบบการวางแผนหลักสูตรในประเทศแซมเบีย เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผลกระทบในบางด้านของระบบการจัดการศึกษา มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ

1. เพื่อชี้ให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาในบทบาทที่นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อบ่งชี้ถึงบทบาทของครู นักเรียน ชุมชน ประชาชนและผู้นำทางการศึกษาในกระบวนการของหลักสูตร
3. เพื่อกำหนดนโยบายการมีส่วนร่วมของกลุ่มบุคคล ที่มีความสนใจในการออกแบบ หลักสูตร
4. เพื่อกำหนดว่า ควรจะมีกลุ่มใดบ้างในการมีส่วนร่วม ในการออกแบบกิจกรรม หลักสูตร
5. เพื่อสรุปความเห็นด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับระเบียบ ข้อสังเกตและบทบาทที่ต้องการในกระบวนการหลักสูตร

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทที่กำหนดโดยรัฐบาล ไม่สอดคล้องกับบทบาทของกลุ่มต่าง ๆ ในทางปฏิบัติในการออกแบบหลักสูตร
2. กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในการสำรวจ ต้องการมีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตร ในทุกระดับการศึกษา
3. กลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นว่า ครูและผู้นำทางการศึกษาควรจะได้รับผิดชอบในการสร้างหลักสูตร และการตัดสินใจเลือกใช้หลักสูตร โดยอาศัยข้อมูลจากนักเรียนและชุมชน

ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ควรมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการบริหารหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการต่าง ๆ จัดให้มีการพัฒนาทางบุคลากรอย่างต่อเนื่องและมีการพัฒนาชุมชนด้านการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งการปฏิรูปการศึกษา

Merrill (1992 : Abstract) ได้ศึกษา ปัจจัยด้านองค์กรและสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการปฏิรูปหลักสูตร กรณีศึกษาในการปรับปรุงโรงเรียนในเขตอำเภอ พบว่า ในการเปลี่ยนแปลงพัฒนาหลักสูตร จะต้องคำนึงถึงปัจจัยองค์ประกอบที่สำคัญที่ได้แก่ .

1. ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ
2. ลักษณะของเขตพื้นที่ของโรงเรียน
3. ปัจจัยในระดับโรงเรียน
4. ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกโรงเรียน

และยังพบว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในโรงเรียนชานเมืองอาศัยปัจจัยต่าง ๆ เช่น ประวัติชุมชน ลักษณะของชุมชน การเมือง ประสิทธิภาพของครู การสนับสนุนจากหน่วยงาน ต่าง ๆ และวัฒนธรรมของโรงเรียน

Hega (1992 : Abstract) ได้ศึกษาความพร้อมเพรียงในการให้ความร่วมมือในการศึกษาของ สวิสส์ การเปลี่ยนแปลงนโยบายระดับภูมิภาคและการประสานความร่วมมือด้านนโยบาย นโยบายด้านการศึกษาพบว่า นโยบายทางการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาในแต่ละภูมิภาคแต่ละท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม และการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ซึ่งแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน และมีลักษณะเด่นเฉพาะสำคัญ 2 ประการ

1. นโยบายจะต้องสัมพันธ์กับนโยบายของรัฐระดับประเทศ
2. มีทั้งการกระจายอำนาจและรวมอำนาจขึ้นอยู่กับประชาชนและชุมชน

ยูเนสโก (ประวิทย์ มาติประเสริฐ, 2536 : 35 ; อ้างอิงจาก UNESCO, 1978 : 66) ได้รายงานสรุปปัญหาการใช้หลักสูตรของบางประเทศในเอเชีย ซึ่งได้แก่ประเทศอัฟกานิสถาน บังกลาเทศ อินเดีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และศรีลังกา พบว่าปัญหาการใช้หลักสูตรเป็นปัญหาการขาดการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารระดับต่าง ๆ ไม่ให้ความสนใจกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร และขาดการติดตามผล การใช้หลักสูตรของครู รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมครูเกี่ยวกับหลักสูตรไม่มีประสิทธิภาพ ขาดแคลนเอกสารหลักสูตร ตำราเรียนไม่ทันสมัย ขาดแคลนหนังสืออ่านประกอบ และประการสุดท้ายคือ ศูนย์พัฒนาหลักสูตรขาดการวางแผนที่ดีในการนำหลักสูตรไปใช้

อิงลิช และสตีฟฟี (สายสวาสดี วิไลกุล, 2537 : 69 ; อ้างอิงมาจาก English and Steffy, 1983 : 29 - 32) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างการสร้างหรือการออกแบบหลักสูตรและการนำ หลักสูตรไปใช้ พบว่า การวางแผนออกแบบการสร้างหลักสูตรกับการนำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอนมีความแตกต่างกัน การสร้างหลักสูตรเป็นการทำเพื่อให้ การเรียน

ส่วนการนำหลักสูตรไปใช้นั้น จะต้องสัมพันธ์กับการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

Gwaizda (1988 : Abstract) ได้ศึกษาเรื่องสิ่งที่เข้าใจว่า มีอิทธิพลต่อหลักสูตรของโรงเรียนในรัฐ โอไฮโอ ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลและองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดรายวิชาจุดประสงค์และวิธีการของหลักสูตรในโรงเรียนของรัฐ โอไฮโอ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาด้านการอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า

1. ในการตัดสินใจด้านเนื้อหาสาระ ต้องคำนึงถึงมาตรฐานขั้นต่ำที่รัฐกำหนด รวมทั้งหน่วยงานกลางและคณะกรรมการการศึกษาของท้องถิ่น
2. คณะกรรมการ หลักสูตร แบบเรียน และผู้เรียน มีอิทธิพลต่อการจัดรูปแบบและวิธีการเรียนการสอน
3. รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจเลือกของครูตามทักษะความสามารถของครูและวัสดุอุปกรณ์ตามลำดับ

ผู้วิจัยได้สรุปว่า ไม่มีบุคคลใดหรือกลุ่มใด เป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการตัดสินใจด้านหลักสูตร ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้มีผู้กำกับดูแลด้านหลักสูตร โดยเฉพาะ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายต้องตระหนักในภาระรับผิดชอบการส่งเสริมสนับสนุนร่วมกันด้วย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศแล้ว พบว่าขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกัน เป็นสถานภาพที่ทำให้การดำเนินการบริหารหลักสูตรและปัญหาในการบริหารหลักสูตรมีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้นำเอาขนาดของโรงเรียนมาเป็นตัวแปรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้